Inv
3.90

Folkräkningen
insamlade i
Fullbyta by, Ronneby kn
Torsebro fn, Björnekulla kn
år 1921.

dig. å sid. 24

(10 v.)

Carl Grahns
Pappershandel

Varulv.

Den kinna som ett föl
legat i kallades "fölahamn".
Omedelbart efter det att fölet
fötts, skulle denna kinna spän-
nas ut mellan ett par stakar.
Genom denna skulle havande
kvinnor krypa — helst medan
den var alldeles färsk — för
att få lätt barnsäng; dessutom
skulle de bli friska omedel-
bart. Hurn många kvinnor
som helst kunde i följd kry-
pa igenom. Detta kunde ske
vid vilken tid som helst
på dygnet.

Blev det så en pojke,
kunde han uppträda som
varulv. Blev det en flicka,
kunde hon visa sig som ma-
ra.

En person, som hette Ågren

och bodde i Gullåkra, mötte en gång en varulv. Denne morrade och gick förbi, visade sig ibland, vändes om och följde honom ett stycke men rörde honom icke. Ty det är att märka, att en varulv icke rör manliga individer.

En tid senare var Ågren i Rösarp. Han skulle vid ett tillfälle gå till en gård för att hämta en havande kvinna (fru), som skulle hem. En varulv kommer efter. Ågren märker detta och går strax bakom denna kvinna för att så komma emellan henne och varulven. Härigenom blev hon räddad.

Varulven går till väga på följande sätt: Han måste först riva av alla kläderna på en kvinna, sedan sliter han sönder henne. Ty hans avsikt är att komma åt barnet och riva ut det ur moderlivet. Sedan sliter han sönder fostret för att komma till hjärtat och suga in hjärtblodet. Efter detta upphör varulven att vara varulv mer.

Ågren berättar om en man, som med hjälp av sin hustru åkte in till Stad. Rätt vad det var kände han på sig att han skulle bli varulv. Han sade då till sin hustru, som var havande och stod i sådeslaget, att hon skulle ta tjugan, som han nu räckte henne. Med dess skaft skulle hon från fatet slå omkring sig men icke under inga förhållanden sticka med tjugan i ej heller koppa ned från fatet. Själv springer han bort bakom

en säkerskyle. Här kastar han av sig sina kläder, tar sen på sig varulvspälsen och kommer tillbaka till lasset. Han försöker på alla sätt att piva ner hennne (hustrun) för att slita sönder henne. Hon slår oavbrutet med tjugan och lyckas därvid värja sig. Efter att förgäves ha försökt skyndar han tillbaka, kastar varulvspälsen av och tar kläderna på sig. Han går sen till lasset och fortsätter med arbetet. Hustrun frågar honom då om han var varulv. Ja, säger han. Han var således medveten om det. Händelsen skedde mitt på dagen.

Anders Ågren, bördig från Staffanstorp.

Mara.

Maran kommer in genom ett hål. Den, hon besöker, känner en gräslig ångest. Det är under natten. Ligger två i en säng, och den ena av dessa eller någon annan är vaken och ser maran, så kan denne person låsa henne inne. Han sätter då en plugg i det hål, som hon kommit genom. Således är det henne omöjligt att komma ut igen, enär hon ju måste ut samma väg, hon kommit in. Hon förvandlas härför till en människa. Man känner så igen, vem det är. En mara kan gå mycket långt bort från sitt hem.

Anders Ågren, bördig från Staffanstorp.

6.

Slakt.

Man hade en bestämd person, som skulle komma och slakta. Han fick betalning för varje gång. Hade man ett djur som dött av sig självt, flåddes det. Köttet grävdes ner och huden lämnades till garvaren. Just då man stack över djuret, fick en havande kvinna icke vara med. Fostret kunde då lätt få något lyte eller någon sjukdom. Däremot kunde hon deltaga, sedan djuret var slaktat. Helst skulle hon inte höra djuret ge något skrik ifrån sig. Vid slakt fick man icke önska sig över djuret, ty då var det svårare för det att dö.

Det som kastades bort vid slakt — fanns det en hund,

ej ortsbestämd

7.

kunde han få det — var bl. a. "grisahamren" d. v. s. den hinna, hos suggan, som grisarna legat i, samt små, små gälster. Blodet användes mycket till mat i form av blodkaka, blodpudding och blodkorv. Av gåsblod kokles soppa. Vingarna kokles med i soppan, men sidorna rökades. Av svinborsten gjorde man borstar. Fågel användes till stoppning. Hörnen användes dels till hängare, dels så att man gjorde spelar av dem. Blåsan blåstes upp och blev leksak. Gallan hängdes upp till torkning och användes som läkemedel.

Slaktgillen förekommo. Man hade i matväg sprit, köttbullar, stekt fläsk och brunа bönor o. s. v.

Slaktaren fick största
äran på blodkalven och skal-
lades "Slaktarens korv". Blod-
korven kokte ej samma dag, som
slakten ägt rum. det fanns
28 ben i svinfoten, mellan tårna
fanns en fiskel, som är odugl
till mat och därför kastas
bort. Till måltén slaktas gås,
till jul gris.

Dagen före julafton kallas
"Dopparedan". Man lägger bröd
på ett pannjärn, skummar av
det feta i den gryta, som man
kokt sogel i, och doppar över
brödet.

Pengar.

I början på året ger man
inte gärna ut pengar. Man
tror nämligen då, att man kom-
mer att ha utgifter hela året.

Att drömma om pengar, nämli-
gen silver och sedlar ej kopppar,
skall ha tur med sig. Detsamma
gäller om man i drömmen ser
pengar.

Vid bröllop lade gästerna
pengar i form av brudskänk
i ett fat på bordet.

Vid barndop lades "vagg-
pengen" ner till barnet i vag-
gan.

Hittade pengar bär man
helst på sig.

Kloka.

Mor Friberg hade blivit
stucken av en fluga i handen.
Hela armen svullnade upp. Hon
blev sjuk och orkade knappast
gå. Hon sökte en kloke gumma
i Sittsjö, Hanna Skåld. Denna

Strök hennes arm neifrån och upp, d. v. s. från handen mot axeln. Hela tiden mumlade hon för sig själv. Vid ett tillfälle sade hon: "Jag detta onda bort!" Vidare fick mor Friberg en salva, som hon själv skulle smörja på. Utom det, att den kloka hade mottagningar i sitt hem, for hon även omkring till dem, som behövde hennes hjälp. Vid ett tillfälle ordinerade hon till en sjuk pojke något, som han skulle bada sig i. Hennes klokskap gick ej i arv. Hon menade sig vara förståndig och kunnig i sitt yrke. Mor Friberg ansåg, att det var onda makter denna kloka gumma hade att göra. Hon var emellertid väl ansedd på ort och ställe. Mor Friberg blev helt återställd i armen.

Diagnos. De sjuka själv fick säga, var de hade ont, därefter ordinerade hon. Hennes salva, massage, strykning, krampknutspökelse. Och gav muntligt besked. — Krampknutor, som knöts mellan fingrarna, bestodo av garn, som sådan krampknuts bands så att själva knutan kom att ligga på det krampaktiga stället.

Denna kloka gumma var klädd i vardagsdräkt och ej något särskilt utstyrkad. Hon betaltes med pengar och söktes både för yttre och inre åkommor. Hon behandlade endast människor. Ibland kunde hon misslyckas, var ej väl att utfråga. Omsider for hon till Amerika men har flera släktingar kvar här.

Maria Friberg, Östergötland

Det finns en fru Rosendahl i Östraby, som än idag botar för "Engelska Sjukan". Hon ordinerar en slags smörja, droppar pulver och maltbad. Varje morgon under 9 dagar på stråck skall den sjuke taga 9 droppar. Under samma tid tages varje middag en knivsudd pulver i en äggula och varje kväll smörjes alla lederna med salvan. Den tionde dagen skall den sjuke bada i maltbad. Detta tillredes så, att man tager ½ kg malt till lagom vatten. De fyra följande dagarna ska vara alldeles fria från behandling. Sen börjar samma kur på nytt och fortgår tills den sjuke blivit skriven "Engelska sjukan".

Fru Hökberg, Ängelsberg

Julsäder.

Slaket, bak, bryggning, gjutstöp etc. skulle vara undanstökat före julaftons.

På golvet strödde man sand och enar, såvitt möjligt skulle man ha enar utanför dörrarna, en på var sin sida ingången. Då kväll var inne, samlades alla de, som hörde hemmet till. Man började julhelgen med att läsa nyårsdagens Guds ord, läsa eller sjunga några psalmer samt bedja. Sedan började måltiden, först smör och bröd sedan fisk och gröt. Då alla voro mätta och glada och man tagit av bordet, bredde ut halm på golvet, — tröskad långhalm. I denna låg man och hade roligt. Halmen på golvet skulle föra tanken tillbaka på Kristi födelse.

Han föddes ju på strå i ett stall.

Man använde helst hemmagjorda ljus. Man satte dem i mässingsstakar och ställde dessa två och två i varje fönster. De tändes vid mörkrets inbrott samt tidigt juldagsmorgon.

Halmen, som bretts ut på golvet, bars ut efter en stund. Den gömdes ej.

Man satte en sädeskärve i ett träd, helst utanför ingången. Man ville med detta, att även fåglarna skulle känna, att det var jul.

En bunke kraft användes på vissa ställen till julbrasan.

Julbordet kunde man låta stå dukat hela helgen. Den dagliga kosten var fisk och gröt. Man sade inte till mandeln i grötén.

Man bakade både surt och sött bröd. Till detta kade man vatten, mjöl, kummin, pressjäst eller dricka jäst och salt. Bröden voro "kringa" och långa; 10 à 12 skålpund vardera. I stället för jäst använde man också "sure", som tas av deg. Man pullar den i lite salt och gömmer den till nästa bak. då rör man ut den i ljummet vatten och har den som jäst till degen.

Äpplen och nötter kade man i första hand till att roa sig med. Sen åt man upp dem. Man brukade hälsa på nyåsnyet, "Lycka till en god fö[illegible]jänst" etc. Juldagen jul red man Staffan och dit man kom fick man på kaffe. Vid påsk pi-sade man varandra med kärkris. Stjärngossar gingo om-

kring. Gubben teckade sig till gummor och trollen. Om morgonen skröt man:

"Udda eller maga, kost eller paga. Min so luntar i skoven, min luntar etter. Vilken bög bor den unge?"

Mor Högberg, Ludvigsborg.

Havande kvinna.

Hon får ej skrämmas, och ej se på något som kan göra henne förskräckt. Ty då kunde hon bl. a. lätt få slag.

Att spinna kunde hon få lov men under iviga förhållanden väva. Helnöes man bör alltid vara hemma, då det lider mot den tid, att barnet skall föddas. detta för att hon skall få lugn och tröst.

Misfall kunde förorsakas bl. a. därav, att den havande kvinnan tog för hårt i arbete.

Beträffande en ogift havande kvinna, skulle hon varnas för Synden och dess hemska följder.

den, som höll barnet, näuligen gudmor, skulle läsa över detta, innan hon lämnade det åt prästen. Barnen uppkallades efter levande personer, i första hand fick det namn efter föräldrarna. Var det så, att barnet gav hals ifra, så såg man däruti tecken till, att det kom att bli en god sångare.

Det var en inpräglad sedvänja, att barnen skulle sova i dopstassen.

I allmänhet fick barnen ha bröstet till 1 å 1½ år — ja stundom ända till 2 år —.

Då barnet var 13 å 14 månader gammalt, fick det kläder.

Barnet fick föra mer än en

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

själv lära sig att gå, endast i nödfall räcktes en hjälpsam hand.
Mor Högberg, 78 år, Ludvigsborg.

Pölsefrälsaren.

Pölsefrälsaren var ~~en~~ muskelartad, röd, 2 dm. lång. Den fanns endast hos grisen. Man tog den och ladde den på blodkorven vid kokning för att den ej skulle spricka.
Mor Friberg, 86 år, Ludvigsborg.

Födelsemärken.

Ett barn, som fått födelsemärke, skulle man lägga i en kista. Det skulle ske tidigt på morgonen. Den, som bar barnet till kistan, fick ej säga något under hela tiden. Handlingen pågick. Barnet fick ej ha några kläder på sig. Kistelocket lades sen över-

dock så att det blev luftventilation. Yttäl.

Skever.

Ett barn, som fått skever — skever är något liknande Engelska Sjukan — skulle skäras på bröstet. Man skar ett kors i själva bröstförädjupningen. Det blod, som rann, skulle man låta droppa på en grov brödbit. Var det en flicka, som hade skever, skulle brödet ges åt en kanhund; var det en gosse åt en korthund. På detta sätt skulle barnet botas från skever.

Ett annat sätt att bota från skever är, att man plockar 9 slags olika örter 9 morgnar å rad. Dessa kokas och man ger barnet av vätskan att dricka. Modern, som i regel × sköter om detta

fick ej lov att tala med någon, då kon plockade och kokte örterna samt gav barnet att dricka, så skulle barnet bli friskt. Rätt

Ett tredje sätt var, att komma till den, som skulle bota. Så att man den första veckan kom på torsdagen, andra veckan på fredagen och tredje veckan på lördagen. Alla barnets leder skulle mätas med vanligt band. För varje mått slogs en knut på bandet. Av alla barnets naglar d. v. s. naglarna på fingrarna och tårna, klipptes eller bets ett stycke samt en tuss hår i nacken och en tuss hår vid varje sida hos barnet i närheten av tinningarna. Allt detta tillsammans brändes på ett fat. Av den aska, som blev, gav man barnet något litet varje gång. Så det hela upprepades vid varje besök. Det som blev över

för varje gång av askan och tändstickor gräfde man ner. Ingen fick lov att veta platsen för nergrävningen. Detta sätt att bota var botemedel mot "måleskever" d. v. s. om modern innan barnet fötts blivit mättat till kläder.

Ett fjärde sätt var att låta barnet krypa genom en garnhärva. Så har en kvinna i Höjestorp nära Varicholm ofta botat barn från Skever.

Fru Fylterström,
Fru Åkesson, Höör.

Lyten.

Om ett barn skriker pegelbundet under någon bestämd tid på dygnet, säges detta kunna avhjälpas, men förutsättningen är då, att barnet har bröstet.
När barnet diar och i det ögon-

blicke, då det skall till att skrika, då skall någon skrämma modern. Härmed lär då barnet upphöra att skrika. Man ansåg nämligen, att barnet fått svaranda lyte därigenom att modern blivit skrämd, då hon var havande och just vid den tid då barnet brukade skrika.

Naveln — då den faller av ett barn något som plägar ske då det är ungefär fem dar, skall denna brännas upp. Under tiden naveln brinner får fadern icke tov att kasta sitt vatten. Ty då kommer barnet att kiänga i sängen och göra det även sen ~~det~~ som vuxen. Märkvärdigt är, att fadern så gott som alltid brukade känna detta behov just då, varför han skulle varnas att vänta en stund. Sådant

förekommer ju än idag.

Fader Vår — Något förr det att ett barn skulle födas, gick barnmorskan — jordegumma — runt omkring ett bord och läste Fader Vår baklänges tre gånger.

Nils Nyllerström, Köör. kud.

Ta sin make eller maka.

Då man gick till sängs midsommarafton, skulle man ta en "spegesill". Denne skulle man äta med hull och hår och huvudet först. Under det man åt, fick man ej säga något. Den man så drömde om och som man såg i sömnen, blev ens make eller maka. Var det så att man fick mjölk av honom (henne) blev man rik, svagdricka medelmåttigt rik och vatten fattig.

I stället för en spegesill

kunde man ta ett ägg. Detta skulle kokas så hårt att gulan kunde tas av och dess plats fyllas med salt.

Man kunde också få veta det genom kärleksörter. Man tog två kärleksörter och satte på en tjälke. Dessa skulle förställa en dräng och en kvinnlig individ. Om de nu vände mot varann, så fick man den man tyckte om; annars ej.

Om någon var svartsjuk på ett älskande par, så kunde den svartsjuke söka få tag i lite av den grus, som fästmannen trampat på. Han skulle sen bjuda henne på kaffe och lägga lite av denna grus i detta. Därmed skulle hennes kärlek till fästmannen upphöra.

Fru Åkesson, Fru Nyllerström
Höör

Julseder

Före Lillejulafton skulle man ha gjort rent överallt; vävningen undanstökad. Färden lade man till kläder, vadmal till kostymer; Allt slags bröd, som behövdes under julhelgen, skulle vara bakat; dricka och öl bryggt, samt grisen slaktad. Tåv och spinnrock flyttades ut under helgen och kom in först dagen efter Trettondedagen. Ty spinning av linne och ylle skulle vara färdigt även det.

Ett lass fin, vit, ren sand fick icke lov att saknas. Gärna körde man hem tång också, som lades som gödsel på jorden. Efter att ha skurat golven riktigt rena, sandade och enade man dem. Till det som aldrig fick glömmas före jul, hörde Gjusstöpning. Detta

att stöpa ljus gick till på olika sätt. Det allmännaste var följande.

Man ställde en avlång fjärding mellan två stolar. På dessa lades två stänger så, att de lågo över fjärdingen och med ett mellanrum av 8 á 10 tum. Tvärs över dessa lade man ljusspetor, dem ljusen skulle komma att hänga på. Till veke snodde man bomullsgarn. Varje sådan ~~veke~~ snodd hängdes över en spets och flätades sedan samman och hängdes ned mot fjärdingen. Man kunde ha 6 á 8 veker på varje spets och en 20 á 25 spetsar på stängerna. I fjärdingen kallade man först kokt vatten. Därefter lades talgen i, vilken ~~smältes~~ smältes i vattnet. Sen talgen smält doppade man ner ~~varje~~ spetsarna en efter en. Man höll på tills man fick den önskade tjockleken på ljusen.

Vid ett slags ljusstöpning hade man bleckformar. Dessa voro 12 – 15 tum långa och höga. Bredden ungefär 1 á 2 tum. I bottnen på bleckformen fanns det så många hål som det kunde bli antal ljus. Efter att ha satt fast vekarna, som nedtill fästes i dessa hål, fyllde man bleckformen med talg. När denna stelnat tog man upp ljusen.

Tredje sorts ljus gjordes så, att man hängde tre veker i en spets och lade mellan varje veke ett visst mellanrum, men nedifrån och upp snodde man dem samman till halva längden. Sen doppades en sådan spets i den smälta talgen, ända till dess man fått det så

tjockt man ville ha det.

Julbak.

Till jul bakes grovt, fint, bursöta och vörtbröd.

Till vörtbröd använde man blandning av rågmjöl och vetemjöl, som sattes i deg i vört. Denna lade man dessförinnan koket upp med socker eller sirap och pomeransskal och dylikt. Bröden bakes såväl runda som avlånga och vägde 1 á 2 kg.

Karaktäristiskt för julen var "Skånska Limpor". Dessa bakes på följande sätt.

Den ena dagen kokte man vattnet, förde mjöl i väl och på kvällen arbetades degen. På morgonen nästa dag samt om kvällen arbetades den på nytt. Först på tredje dagen

ältes man degen och bakade brödet. Kakorna voro runda och vägde vanligtvis 2 kg, sonliga intill 8 skålpund. Kakan voro så stora till jul att brödet räckte ända till påske. De vackraste kakorna gömde man på, för den händelse det skulle bli ett oväntat kalas då dessa skulle användas.

Dessutom bakes vetebröd, pepparkakor samt andra fina kakor; dessutom runda och avlånga storpor.

Av ett par skäppor mjöl bakes ett slags särskilt grovt bröd till tiggare, man plägade nämligen alltid gå varje tiggare ett bröd och ett mindre bis.

Julafton.

Helgen ingicks vid middagstid lilljulafton.

Julbordet var stort och långt dukades vid "meaftan". Platsernas antal skulle vara maka ej udda vid bordet — detta ej blott vid jul utan alla stora högtider. — Ty man mente, att annars någon olycka skulle inträffa exempelvis dödsfall.

Först på eftermiddagen drack man kaffe. Något senare åt man sogel, "påsagröt". Denna var kokt i en linnepåse och av kornmjöl och flott i sogelspad. När den var färdig togs den ur påsen och sattes på bordet. Det överblivna stektes sen och doppades i dricka och mjölk till samman — dricksablandning.

Själva julaftons drack man vitkål då först kaffe.

Till kväll hade man fisk och potatis, stek, gröt med "mandel" i, och smultar, pisgrynskaka samt julost. Sen alla voro mätta, läste husfadern i bibeln, gjorde några förklaringar. Sedan man, så sjöngs julepsalmer, annars läste han även dem.

Sedan bredde man julahalm på golvet. Den utgjordes av råghalm. Det skulle väl påminna om Jesu födelse i ett stall. Man låg på julhalmen och roade sig med julleckar. När man så hållit på en stund, bar man ut halmen. Den bevarades ej.

Julafton var en utklädd som jultomte, sorulisa med korn i pannan.

Juldagsmorgon drack

man kaffe före det man gick till kyrkan, vilket skedde vid 4-5 tiden på morgonen. Hemkomna från kyrkan åt man frukost. Till middag fick man grönkål med havregryn. Man hackade nyöl i kålen som jäsning; dessutom sogel. På eftermiddagen drack man kaffe och till kvällt fick man smör och bröd och pålägg.

Annandag jul var frukosten mycket lika med juldagens. Till middag däremot hade man stekt fisk med potatis, samt gröt med "mandel" och nyöl. Kvällsvarden var lätt.

Alla högtidsdagar under helgen hade man regelbundet kål. Nyårsdagen

och trettondedagen samma mat, nämligen fisk, kål gröt. Man serverade ingen särskild mat.

Kål och gröna kårt samt långkål, vilken både kunde kokas och stekas, hade man i beredskap för främmande. Till all gröt rimmade man.

Lekar.

"Pregte Lissa" — en i Sunder skulle ha bundit för ögonen. På golvet hade man en sandhög, i denna hade man ställt ett Gius. Och detta var tänkt. Den som nu hade bundit för ögonen, skulle försöka att med ryggen vänd mot Giuset och med en käpp mellan benen "prega" till Giuset, så att det

släcktes.

Två och två i taget bundo för ögonen på varandra, lade sig på golvet och både var sin handduk med en knut på ena ändan. Med dessa skulle de försöka slå till varandra.

I taket hade man hängt upp fina kronor av kulört papper.

Nötter användes i första hand till lek. Man "nötterade". Frågor uddas eller gjänt. — "Min so hundar i skogen, min me hur många grisar har hon?"

I nästan alla fönster satte man två ljus. Dessa tändes julafton och tidigt juldagsmorgon, alltid före det man gick till julotten. Man släckte dem, när det

började dagas. Om något ljus släcktes av sig självt, innan det var nerbrunnet ansåg man det innebära, att någon i familjen snart komme att dö.

På gården hade man stänger, på vilka man satte upp säderskärvar. Dessa kunde också sättas i träden — alltid nära, invid boningshuset.

Vad husdjuren angår, så fingo de i regel mer och godare mat.

Beträffande gåsteget, så fick det var och en var sin tekaka bröd av varje sort, nämligen grovt surt, sött och söt. Det senare valde de minst. Bröden fingo de ta med sig hem, sälja eller ge bort.

På det stora matbordet

stod på mitten ett träfat med tre träskålar, den ena över den andra med ett gott mellanrum mellan varje skål. Skålarna voro stora och till formen som tallrikar. De sutto fast på en rund stång, som gick mitt igenom alla tre och medtill var fastgjord på ett slags träfot. Ett sådant fat kallades "Saltmadafad". På den nedersta skålen låg svinhuvudet med äpple i munnen. På de andra två lades kött, fläsk och korv. Av det, som lagts upp på "saltmadafadet", fick var och en skära och ta till sig vad han ville ha. Kniv och gaffel lade man inte på, utan fick var och en ta sin. Ej det var sed, att när man gick på kalas eller annars

bjudningar, ta kniv och gaffel med sig — Sked tog man ej med. När det gällde att äta gröt, behövde man den ej, ena denna skars i bitar och åts med fingrarna — På julbordet sparades det aldrig. Ehuru man knapesade lite för gärna under hela Hälgen, så då man åt fisk och gröt "trattade" man begärligt i sig sprit. Brännvinet bryggde man i allmänhet själv, och doppade brödet däri.

Varsel tog man såväl vid jul som nyår för att se vad det kommande året skulle bära i sitt sköte. Vid fiskelläge hade man särskilt intresse för hur ficket och väderleken komme att bli.

Årsgång är bekannt men icke mer.

Nyårsnatt — då gjöngs

nyårspsalmer. Då det var klart på månen lyste fram, tilltade man på den, under tiden man öppnade den psalmbok, man hade i handen. Av innehållet i den psalm, ögat föll på, kunde man se, hur dess liv skulle bli det kommande året, vilken man tänkt på, när man såg på månen — d. v. s. om han skulle få glädje eller sorg.—

Vid fastlagstid plägade man pissa varandra i akt och mening, att man skulle bli snäll; bjäkeris användes.

Spökhistorier.

Under hela fjällen berättade man gärna om spöken, tomtar, trolls maror, varulvar.

Fru Paulina Johansson mor hade rest till Landskrona. Hennes barn skulle under tiden vara hos mormodern. Alla tre barnen sutto och lekte på golvet, mormor själv satt och spann, — var mycket gudfruktig och hade alltid en gammal bönebok vid sin sida. Rätt vad det var ringde barnen. Åt en man, som stått sig utanför fönstret. De skrekto till mormor: "Släpp in mannen! Det skulle va roligt, om han kom in." Mormor tilltade långsamt mot fönstret, tog sen fram sin bönebok, slog upp den och läste något därur. Sen vände hon sig mot fönstret igen och sa: "Gå bort och lägg dig och sätt märke där du är, så skall du imorgon komma i periferien jord." Synen försvann.

Nästa dag gick mormor tillsammans med fjärdingsmannen i byn ned till stranden. Då de satt omkring en stund, fingo de syn på en kåpa, som stod nedstucken i tången. Mormor fick genast klart för sig, att här måste den mannen vara. Mycket riktigt låg han där. Han var klädd som han syntes i fönstret — bl. a. i smålänningagatråskor. De togo upp honom, hjälptes åt att bära honom till Kamps begravningsgård, där han begrovs.

Vid denna syn, att skaran visat sig utanför fönstret, ville man förstå, att han önskade komma i kristen jord.

Man brukade aldrig göra något för att skynda sig

mot spöken.

Knut — då gick man utklädd som "neptunapåsar", for omkring och dansade med alla på varje ställe. Överallt skulle det bjudas på dessa neptunapåsar, vilket gjorde, att de meråndels. voro "smeckfulla" om kvällen.

Gretamaskton — några hade då klätt ut sig och skulle spela rollen av de tre visa männen. De hade ett barn med sig, vilket skulle föreställa Jesus-barnet. Sjungande gingo de sin väg fram. Orden lödo:

"Herodes är kommen
för att mörda!
Skynda, skynda
härifrån."

Med hela nyptåget avsåg

man blott detta, att bli bjuden på mat och förfriskningar, samt få så många julgåvor som möjligt.

Under julen skickades skämtsamma presenter, exempelvis vedträ, dockor, grytor, gjorda av potatis, vispar, förfärdigade av småpinnar.

En mölledräng, som var mycket glad för mjölgröt, hade gett en flicka en levande fågel i en ask. Honom spelade man sedan, att spratt igen. Man gjorde en docka, en visp och en gryta av en potatis, lade in det i ett paket och skickade honom det. Ovanpå hade man skrivit:

"Jag kommer här en liten tjänsteflicka. Jag liten är men likväl min pliktuppfyllelse. Jag vispen har och grytan här, blott du nu mjölet har."

Man brukade också kasta eller bära in presenter. Huset's folk satt efter den, som kastat in den för att få tag i honom och ha honom som gäst under julen. Utanför gårdarna iskötte man julen. Trettonde dag jul d. v. s. Knut, då kördes julen ut.

Bland julleksar märktes olika slags pantleksar. En var sådana, att man skulle gå och ställa sig vid en dörr med ansiktet vänt mot dörren. Pannan skulle man gnida upp och ner mot dörren. Andra skulle sedan ställa sig bakom-

-- Sen skulle den som stod vid Dörren ha så många kyssar som han hade personer bakom sig. Själv skulle han utse den flicka, som skulle ge honom dem alla.

Fria på narri.

Det gick så till, att pojkar och flickor voro i var sitt rum. Pojkarna kommo sinsemellan överens om, vilken flicka var och en av dem skulle ha. Därefter fingo flickorna komma in till gossarna och varje flicka skulle falla på knä för den pojke, hon trodde hade kommit. ~~Fi~~ Träffade hon på rätt, fick hon stanna inne, annars fick hon gå ut och in till nästa pojke stod kvar bi.

Brygga dricka - Man köpte malt, malde och syftade det. Med det senare förstod man att slå kallt vatten på maltet i ett kar, så att det blev juktigt. Sen höljde man däcken över och det fick stå så under natten. Dagen därpå kokte man vatten och hällde på. Det var på morgonen, på förde det om för att ej surna.

I ett annat kar lades skållad kalm och anis - rötter -. Allt, som fanns i det första karet, öste man nu över i detta. Efter att ha låtit det stå något, lät man det rinna av i ett tredje kar. Socker, svinskon och pomeranskal kokas samman och hälldes i.

Barnsäng.

Man anser, att lättare barnsäng kunde fås genom att den havande köpt genom en fölakamm. På två stakar spände man ut den hinna, som ett föl varit omsluten av. Genom denna skulle hon kryssa. Hinnan måste spännas ut genast, ty torkade den innan, kunde den ej användas. Den skulle helst genomkryssas, medan den var färsk. Flera kvinnor kunde använda samma.

Blev en havande kvinna skrämd, skulle hon taga sig i ryggen med händerna, aldrig i ansiktet, emär det då lätt kunde hända, att det, som orsakat hennes skrämsel kom att avteckna sig. Ej heller fick hon tov att dricka kallt vatten.

"Studaännen." — Så kallas ett slemmigt, fiskliknande djur, som finns i vatten. Då Paulina Stefansson en gång varit ute och fiskat, kommit i land och plöjtade fisken av nätet, råkade han, då han skulle kasta "studaännen" bort, träffa en havande kvinna i huvudet. När barnet föddes hade det början till studaännen på hjässan. Det var liksom en knutformig upphöjning, som det ständigt flöt ur.

Då barnet en gång diade — det var ungefär ett halvt år gammalt —

kom fru Johansson in i rummet. Hon hade då med sig en "studsänge". Denna kastade hon mot det brösthet barnet diade. Modern visste ingenting om det och blev mycket förskräckt. Men kramade. Fru Johansson något vatten ur "studsängen" och lät några droppar rinna på det bröst hos modern, barnet diade, så att detta fick något av det vattnet i sig. Sen tog hon några droppar och gned mot märket i barnets huvud. Dessa själva fisken gned hon mot märket. På tredje dagen blev barnet helt bra av detta sätt lyte.

För lyten var barnet fastet mest mottagligt under första femte och sista månaden.

Modern fick ej dricka ur någon flaska, barnet blev då drinkare.

Modern fick ej heller gå över en kalunvisten. Man ansåg då att barnet fick mask i viskeris.

Inträffade det likväl att barnet fick mask så tiggde modern mjölk av udda antal kvinnor. Med denna skurade hon fyra hörnor av ett bord. Sen fick barnet av denna mjölk och blev så fri från masken.

Vanlig mat fick hon äta och utföra vanligt

arbete.

Var hon bortfödd hon ej ta något, exempelvis frukt, utan att vara bjuden. Barnet ansågs då komma att snatta – mot sin vilja.

Ogift kvinna, som var havande, föraktades djupt.

Det var sed att, om den som snattat, exkapades, skulle stå i kyrkan och prästen där inför allt folket strängeligen förmana henne. Detta var att skriftas.

En havande kvinna som hade svårt att bli förlöst – för hennes räkning skickade man efter en

viss gumma. Den havande kvinnan låg i sängen, den andra fadden på knä invid, lägger (händerna) på den andras knä och säger, att hon skilt vissa djur – någon padda eller frö – och slutade med: "Nu i Guds namn snart förlöst."

Förlossningen skedde inom en kvart.

Såväl strax före som under och genast efter förlossningen skulle mannen alltid vara hemma.

Efterbörd och navelsträng skulle man alltid bränna upp.

Segerhuva – barnet har en mössa av tunnt skinn

över hela kvinnet, då det föder; soulinga kunna ha segerhuva över hela kroppen. den kan bevaras. Barn, födda med segerhuva, anses ha tur med sig i livet.

Missfall kan förorsakas genom lyftning och för mycket och strängt arbete.

Går en havande kvinna över sin tid skall hon gå till ett föl. Med sig skall hon ha hö i sitt förkläde och låta fölet äta detta därur.

Ofullgånget foster, vid missfall, begrov man. En havande kvinna,

som dör före det att förlossningstiden är inne, hos henne lägger man i kistan, linne till barnet. Hade man glömt detta, gick hon igen.

Så berättas om en, som visade sig för sin systerdotter. Denna skötte hemmet för hennes man. Systerdottern gick ut på kyrkogården och grävde ner linne till barnet. Därefter visade modern sig aldrig mer.

Mara - en feminin varelse, som om natten kommer till en person, lägger sig på hans bröst och håller på att kväva honom. Hon kommer in genom något hål t. ex. nyckelhål, springa i en vägg. Han

man finna vilket hål, hon kommit in genom, stoppa till det, så kan hon icke komma ut utan förvandlas till människa. Är hon förut bekannt, känner man igen henne.

Varulv.

En mandig individ som på tre ben och i djurskepnad kommer till en kvinna, som är i ett sådant läge och river sönder hennes kjol. Hon länkar på en viss person, kallar honom vid namn och skriker: "Gå bort med dig!" I samma stund förvandlas varulven till just denne person. Detta endast därför att personen i fråga hade blivit varulv.

En man, som varje natt plågades av en mara, hade någon, som vakade vid hans säng. Just då maran kom in genom nyckelhålet såg han henne. Han skyndade på och satte en kork i detta. Maran kunde inte komma ut. Hon förvandlades genast till en kvinna, som var klädd i linnet endast och genast igenkändes. detta har hänt i Malmö.

Modern säges vara skuld till maran och varulven.

Spökhistorier.

I Torekov har följande händelser inträffat.

En barnflicka som
var hos en Janilj Romare, vil
ken ägde en större gård,
sade till ~~ägaren~~ arrendatorn: "Gå med mig nu. Jag
är så mörkrädd." Han frå-
gade, vad klockan kunde vara.
Hustrun svarar: "Halv tre ung-
efär." — Barnflickan gick
ut men kom strax in igen.
Fru Johansson sade, det hörs,
som om där ~~gick~~ red nå-
gon vid gaveln. Hon sade
med detsamma till sin man
och barnflickan att, de
kunde gå ut i stallet
och titta efter vad där
var, ty även därifrån hör-
des ett mystiskt larm. Man
tittade på klockan. Den
var tolv i stället för
halv tre. Man gick ut
och såg efter men inget

vare sig hördes eller syntes
i stallet. Väl inkomna,
hördes det som om en vagn
kom körande in på gården.
Kännes man lätade som
om Lan ingenting hörde.
"Hör Du då inte, Andreas!"
— Så hette nämligen kän-
nes man — "hur hästarna
stampa och skrapa med
hovarna." — "Det är ingenting
att fråga efter. Blir Du
bara liggande!" Ty han
visste, att det var vid den-
na tid, som det brukade
spöka. I ett nu hörde
man kusken springa upp
för trappan och slå tre
kraftiga slag på dörren.
Pigan blev rädd och skall
genom köket springa in
till dem. I köket tyckte
hon sig se ett lurvigt djur,

Som gick i riktning mot den dörr, som ledde ägarens eget rum, nämligen Romare.

En annan natt kommer en skjuts på den väg, som leder förbi gården. Hästarna stanna och vilja icke gå vidare. Kusken försöker men förgäves. Han tittar åt sidan och tycker hela gården står i ljusan låga. Utan att veta rådet av sig kan tre gånger, ser sig omkring men ingen synes. Går ner och spänner hästarna ifrån och tog så hem igen. Han blir strax sjuk och icke länge därefter dör han.

En barnsängskvinna gick ej gå ut före kyrktagningen. Om hon kom in på ett ställe, tog man något kärl, som fanns till hands och slog henne med i bakdelen. Ej annars kom man att slå sönder så mycket som kunde slås i stöket i huset.

När modern kom hem efter kyrktagningen skulle hon lägga av sig ytterkläderna, som jämte boken skulle läggas på barnet.

Barnsängsgröt — det var risgröt, pannkakor till barnföderskan.

Barnet badades strax efter födelsen. Badvattnet slogs

i samma kåla, som man gjäst för blodet från modern de första fjorton dagarna. Minst en gång i veckan skulle barnet badas. Vattnet skulle vara ljummigt.

Barnets kläder fick ej hänga ute efter det sol gått ner.

Sköt man ut blodet från modern på marken och något djur kändelsevis fick nos på det och kom dit och förde det åter modern tonskig.

Barnsvepning — man lade en pinda, listen, mantelns bryan och barnet på bordet. Man svepte så barnet och böjade uppe vid armarna. Armarna lades raka längs sidorna och bindades så fast:

Ingen annan än modern själv fick första gången skära om barnets naglar. Hon fick då ej skära eller klippa utan skulle bita av dem.

Så ofta man tagit barnet av sängen, skulle fötterna genast läggas över. Annars fick barnet ingen ro.

Om man lade vår uppsatt, så hände det, att om en person kom in, då man satt och värde, kunde omöjliggöra förfärd vävning genom att blott se på väven och väverskan. Man stack stickor mellan trådarna och trodde, att man därigenom skulle kunna kålla styg på den.

Det misslyckades.
Då en kvinna vid ett tillfälle kom in så gick en 20 à 30 trådar sönder. Och så skedde för var gång hon kom in. Inget annat var att göra än att lösa upp alla knutor, som höllo de olika delarna fast och binda om dem på nytt. Så blev det bra och Ivan kunde fortsätta vävа.

En mor hade hällt mjölk i en mugg och lagt brödbitar i. Detta skulle barnet ha. Medan brödbitarna blötes ut i mjölken, gick modern ut. Då hon kom in var muggen tom och barnet skrek. Det ville ha mer. Ohyfsigt, tänkte mor, att barnet kan ha ätit allt detta och skrika för mer. Det måste

ha varit små vättar — dvärg-typer — framme och ätit upp det.

En gång frågade vättar några personer, om de ville fostra deras barn.)

Dop.

Gudmodern bär barnet och läser över det. Vid själva dopceremonien upprepar gudmodern alla de ord, prästen läser. Med detta menar man, att barnet skall få lära att gå. Gudmor till första barnet är alltid faderns mor. Barnet får namn efter levande personer inom släkten, ju närmare, desto bättre.

Dopvattnet — det gömdes och barnet skulle tvättas i detta, men icke för

än sol gått ner. Barnet blev då snällt och skulle icke få några men. Man kunde också gömma Doprätten någon tid och använda det som medel mot sjukdomar.

Skrek ett barn mycket under Dopet, ansåg man att det skulle bli en god sångare.

Lyten — man ansåg modern vara orsak till dem, t. ex genom skrämsel, när- varo vid slakt etc.

Efter hemkomsten från Dopet lade gudmodern barnet i vaggan. Det skulle sova i hela dagen. Dessutom lade hon psalmboken på eller hos barnet i vaggan.

Lyten — de kunna botas endast genom att upprepa det, varigenom en gång blivit skräind och barnet därigenom fått lyte.

En gosse — kan vara son till Ludvig Romare — hade då han föddes två päron- liknande köttbildningar i ena örat. Det ena kunde tas bort, det andra blev kvar. detta hade tillgått så, att då modern var ute i trädgården och gick bland fruktträden två päron hade fallit ner på hennes öra. Hon hade blivit rädd och barnet fick dessa av- bildningar.

Fallandesot — anses också

orsakat av skrämsel.

Fadern — syper han får barnet alltid något lyte.

Vårtor — när en havande kvinna kokar gröt, och det stänker upp på hennes händer och hon då gnider sig om händerna, så får barnet vårtor.

Lyten — så många veckor som modern gått med fostret, innan hon blev skrämd av något, så många år kunde det också dröja innan det visade sig, om barnet fått något lyte genom denna skrämsel.

Födelsemärke — det är om modern tar sig i ansiktet, då hon blir rädd för någonting.

Harmunthet — modern skall ha sett en skjuten hare, blivit rädd och tagit sig vid munnen.

Skrivlyte — på något sätt har modern skrämts innan barnet föddes. Det botas därifrån på så sätt, att modern skrämmes på nytt, då barnet har bröstet.

Barnet avvänjes årsgammalt eller då det är 15 månader. Det går naturligtvis ej så lätt. Olika medel får användas, välbekant är att sätta ätlika eller sot på bröstet.

Barn, som en gång avvants med att dia, och börja på nyta igen, säges ha "onda ögon".

Att gå — det första barnet lära sig själv i gärligaste mån. Det kunde också lära sig att gå i en s. k. gångstol. I denna var det Kål för benen, så att de nådde precis ner till golvet med fötterna.

— — —

Fostran — i denna ingick skrämsel. Barnet skrämdes för brunnskäringen, brumsgubben, Solaren, Spöken, stora hundar, polisen o. s. v.

Leksaker — de voro mestadels hemmagjorda.

Knivarna — de fingo ej ligga på bordet om kvällarna, sen maten var avdukad.

Bok — om en sådan föll på golvet, skulle den genast tas upp igen och kyssas.

Brödbit — föll en sådan på golvet, skulle också den tas upp och kyssas.

Hälsning — barnen skulle då de hälsade på de äldre, kyssa dem på handen.

Jens — detta namn uttalade man aldrig någonsin vårdslöst utan värdigt och neg eller bockade, då man nämnde detta namn.

Slaket.

På gårdar brukade man i regel slakta i oktober. Detta var nämligen slaktmånaden. "Husare", som hade en gris, slaktade denna gärna först i december.

I större samhällen fanns det gärna en person, som gick omkring och slaktade till folk.

Rackaren — även en sådan ~~kr~~ drog omkring. Han fick aldrig slakta grisar. Men slaktade hästar, kor, hundar, katter. Sin betalning fick han för varje gång. Han var djupt föraktad, man ville aldrig att barnen skulle komma i beröring med honom, emedan man ansåg, att han hade ett dåligt inflytande på dem.

Självdöda djur användes icke. Man flådde dem förstås och sålde skinnet till garvaren, men det övriga grävdes ner.

Havande kvinna — hon fick ej vara med, då en gris, ett får, eller en kalv stacks. Lika litet som då en häst eller ko slogs ner. Hon kunde då lätt bli skrämd och barnet få lyte. Aldrig fick hon ta emot "vådan" d. v. s. blodet.

Blodet — då grisen stacks, höll man en spann under, som blodet skulle

finna i. I denna hade man mjöl och vispade så om-kring i spannen. Då det svalnat något, silade man det, lade vissa kryddor i och öste det i tarmarna med tillhjälp av ett horn. Sen lade man dessa i kokande vatten och fick så koka tills de hade en viss fasthet. Detta undersökte man med en strumpstickа eller visp. Blodkorven kokades samma dag, grisen slaktas.

Pölsefrälsaren — också kallad milten, det är en kåtterevel, som kan vara en 10-15 cm lång, denna lades i grytan för att pölsan ej skulle spricka sönder, när den kokades.

För slaktningen skulle djuren svälta en dag eller så. Vatten fingo de förstås så mycket de ville ha. Då man slaktade dem, fick man ej önska dem, ansåg då att de bleve mer seglivade och pinades längre.

Kor och får tummade man så mycket som möjligt.

Leden — då den som icke kunde finna leden och skära rätt, om honom sade man: "Tad du är dum, som inte kan skära!"

Mjölgröt — en flicka, som inte kunde koka gröt, utan där fick klimpar i

till henne sade man: "Fad dum du är! Du kan inte gifta dej!"

Rumpedrag – ett slags aprilnarreri. Rumpedrag fanns häuligen ej. Det gick så till, att man skrev några rader till en bekant, kuverterade det och skickade det med den person, som man ville skulle bli gjord till narr. Då brevet kom till dess adressat, öppnade denne det, läste det, skrev något till, stoppade in det i ett nytt kuvert och skickade så narren vidare till en annan person. Denne gjorde på samma sätt som föregående. Så kunde det upprepas gång efter annan. Narren kunde så komma att gå flera mil

räknat från utgångspunkten, där man sen trodde, att han traskat nog, adresserade man brevet till den person, för vars skull han gått eller i vars tjänst han var. Och så hemkommen trodde han sig ha skaffat "rumpedraget" — vilket han naturligtvis också hade. På den lapp, som låg i kuvertet var skrivet: "Skriv på och låt narren gå."

Vid <u>slakten</u> skurade man bort den del av hjärtat, som kallades den rundiga – barnet kunde annars lätta på byte.

Tungband — Sådant kunde barnet få för den händelse modern åt tungan

Jonsson

L.

av något djur, i synnerhet fiskfungar.

Av kornen gjorde man skedar, gafflar samt använde dem som läng̈are.

Körtlar - de användes icke till någon mat utan smältes och det smälta kallades syrefett. Detta använde man på att smörja selbon och grövre skodon med.

Blodet - det användes till blodkorv, pudding, blodbröd, blodkakor. Dessa senare voro som knäckebröd, torkade på spjutaktiga pinnar, som stötts fast över spisen. Då de skulle användas som mat, doppade man dem först i kokande vatten, stekte dem sedan på järn.

Korv - medisterkorv, medvurst, ~~ta~~ längekorv, potatiskorv, leverkorv och leverkaka.

Borsten - i synnerhet den som satt på ryggen var det som man använde till skäggborstar.

Tagel - med den stoppade man madrasser, möbler, samt använde till tagelkransar. De äro sådana, som läggas under bokträn på selar.

Gallan - denna tog man vara på från grisslakten och använde som me-

del mot frost.

Blåsan – denna gjordes ren och användes som förvaringsbehållare, till att smuggla sådant över från Danmark.

Tarmar – även sådana kunde användas för samma ändamål som blåsan.

Lök – användes till slaktmat; helst skulle löken vara hemmaväxt. Den stektes i smör och användes till blodkorv.

Hudarna – skickades till garvning.

Fårskinnen – de bereddes och användes ofta till

fårskinnspälsar.

Slaktgillen – då var också potatis en regel. Slaktaren skulle vara med.

Smakbitar – skickades till grannarna. Även tillen fjärdedel av grisen kunde så delas ut.

Köttet kunde ätas samma dag, djuret slaktats. Lever och sylta kokades samma dag, slakten försiggått.

32 ben funnos i svinfoten.

Mårten – då hade man gås eller anka, höns eller grisstek.

Pengar.

Gryta – i en gryta hade en gammal man gömt 2000 kr. Över pengarna hade han lagt aska och lite mejehanda skräp. Han dog. Det blev auktion. En fattig man köpte den för 25 öre.

Pengar gömdes även i ugnar och sängar, tyddes även i kojlar och överlopkar.

Nyårsdagen – på den skulle man icke ge ut pengar. Då fick man bara utgifter året ut.

Nystan – hos en gammal kvinna, som dött, fann man bland hennes tillhör.

en kista, som var full med nystan. Dessa voro gjorda av gamla lasar och trasor, som klippts i långa smala remsor. Man skulle använda dem till att väva mattor av. I dessa nystan hade hon gytt in pengar, hon hade börjat med en åttaskilling och slutat med en specie. Det sammanlagda beloppet uppgick till 600 kr.

"Det orätt kommer, rätt går!"

"Orätt kommet, lätt försvinner."

Drömmar – drömmer man om pengar, kommer man att få förargelse. I allmänhet fatta man stark

tilltro till drömmar. Drömböckers fanns lite var stans.

Lyckopengar – då man fann en såkan, tog man och kramade den i handen; gömde den sedan, antingen i sin börs eller i en mundansgömd liten vrå.

Gyanissen — han sägs ha kommit till vissa hem under natten med pengar.

En gammal gudfruktig gumma berättar, att hon och hennes syster voro på väg till Helsingborg med svärnaden. Det regnade oerhört. De möte en gubbe och frågade honom, om de kunde få ställa hästarna in på hans gård. De kunde ej få stå annat än i porten. Själv blevo de på vagnen. Denna lyftes än på ena hjulet, än på andra. De sägo ingen, varför de fullt och fast trodde, att de höllo i vägen för "gyanisse" som skulle in i gården med pengar.

Lyktegubben — en kväll då det var mörkt gick en gammal kvinna väg en fram. Hon hade svårt att finna vägen, varför hon gamska högt ropade ut: "Finns här en lyktegubbe så kom och lys mig! Henn skall få få en peng." Med ens märkte hon, att det började lysa framför henne. Hon

tog då fina vantar av sig på för att ej bli vilsekd. Ljuset gick för henne och hon kom hem. På trappan till ingången lade hon en fyrstjärnig, spraug bricket åt och stängde väl om sig. På morgonen var penigen tagen.

När man byggde hus lade man pengar i grunden eller också under tröskeln.

× Då man byggde fartyg, stämde man in med det stämjärn en peng under masten. Detta skulle ha tur med sig.

× Segling — då en båt lade ut från hamn och hissade segel, blåste eller visslade man i riktning mot denna båt. Detta innebar att man skulle få förlig vind.

Döda — den gav man pengar i kistan; antagligen menade man att de med dessa skulle köpa sig in i himmelen.

Barndop — i barnets vagga var man mån om att alltid lägga pengar. Detta skulle medföra, att barnet ej skulle komma att sakna sådana.

Bröllop — man lät då en tallrik gå omkring vid bordet eller borden för att samla ihop pengar och

ge till de fattiga. Gryn-
kastade man efter brud-
paret för att det skulle
bli rikt, samt ha tur med
sig i livet.

Man gräfde ner
pengar för att icke arvin-
garna skulle få dem.

En natttig vandrare
kom till en gård, gick in på
logen, kröp upp på hö-
skullen och lade sig där
att sova. Han vaknade vid
det, att några kommo in
på logen. Han kikade ner
och såg, att dessa gräfde
ner pengar. Handlingen
skedde under många cere-
monier. Han hörde dem säga
till varandra, att först den,
som skaffade två bockar

och slaktade dem, han skulle
finna pengarna. Dessa, som
gräft ner pengarna, voro de
som ägde gården. De dogo
snart, den nye ägaren
till gården blev utfattig.
Efter flera år kom den per-
son, som legat på höskullen
åter till denna gård. Han
frågte, hur det var och
ägaren sade, att han var all-
deles utfattig. "Ja," säger den-
ne, men det skall finnas
pengar på gården efter Eder
förre ägare." — "Ja, men vi
kunna inte få fast i
dem," svarar han. — "Då skall
jag hjälpa Er. Ty jag har
varit här för många år
sen och just då, när pengar
na grävdes. Jag såg, var
de gömdes och hörde, hur
de skulle kunna återfås."

Man skaffade två böcker, slaktade den och pengarna kom-ma åter fram.

Bloss — där tänkte man sig, att pengar fanns.

Det berättas om en kvinna, som sitter och mjölkar, att hon ser två kittel-öron sticka fram ett stycke upp över jorden. Hon fick skrämsel hem och talade om det för sina bröder. Dessa skyndade dit, tog spadar med sig, grävde och funno en mängd av pengar, t.o.m. ett skrin men kitteln stod ej att finna. Under hela tiden var det tyst.

Fäderön — på natten var två skeppbyggare ute

och gingo. De då ~~den~~ se en stor flat sten. Omkring denna låg tre höga vackra stenar. De närmade sig och fick se något hemskt, mirakulöst, spökliknande väsen flyga upp ur stendörren. De undersökte denna men funno intet. de trodde det var. förstenade pengar.

Ersa Johansson var av en händelse en gång ute på samma ö. Hon hade låtit berätta sig, att det under krigstiden gömts ner pengar här. Detta liknar på 1870 eller 71. Hon är på väg ner att hjälpa skeppraktarens kor. Detta var på kvällen. det fanns ej någon själ men hon tyckte sig se en sådan jösse det le — en slags grind — hon skulle

gå igenom. Hon hörde också
kossorna råma på långt avstånd.
Även det hela märkvärdigt,
stannade, lyssnade och såg
sig omkring. Hon blev då
varse ett mäkta stort träd
och fick strax veta det av en
mäldigt tjock lång och skä-
rande vit orm, som stod
så gott som käpprak längs
en sten, vars längd var 2½
meter. Runt om vid trädro-
ten var det vita stenar.
Förskräckt som hon blev, vän-
de hon om och sprang hem
allt vad tygget kunde hålla
Hon berättade detta för dem
där hemma, de följdes så
åt för att undersöka, men
med bästa vilja kunde de
ej finna stället igen. Man
stannade så vid den tro, att
det nog var förstenade pengar.

Utvandring – för att
förjäna pengar och göra sig
fri från värnpliktен.

Sägnen berättar att
tre kungliga barn två gossar
och en flicka, varsleds kom-
mit till följande platser.
Den ene gossen till Fredrics-
hald, den andre till Carls-
lage och han hette Ernst,
flickan till Torekov och hette
Tora. Om henne säges det, att
hon kom dit på en stor sten,
kallad Sanct Toras stenen och
detta äger rum idag. Den ligger
strax invid stranden. På
den sida av stenen, som vetter
uppåt finnes det en avbild-
ning av en människokropp
d. v. s. en fördjupning i stenen.
Sanct Tora skulle
begravas i Kattarp, som är

beläget en tre fjärdingsväg
från Torekow. Då man var
på väg att begrava henne
blev kon helt plötsligt så tung
att det var omöjligt att få
henne dit. För den skull be-
gravs kon blott ett litet styc-
ke från stranden. Över Hen-
nes grav byggdes ett kapell.
Det fanns visserligen ett
par hus men byn som
sådan har sedan vuxit upp
med kennes gravplats som
mittpunkt. Efter prinsessan
Sancta Ona har så byn fått
namnet Torekow. Till ka-
pellet utlovade man pengar,
då man var ute på sjön,
och fara var å färde.
Stormännen prisades.

Omsider byggdes en
kyrka, där Sankt Ona låg
begraven. Kyrkan blev mäk-

ta rik och assurerades för
36000 kronor. Man hade ut-
bårat lika stort belopp.

Av okänd anledning fatta-
de det eld i kyrkan. Man såg
då det började, och hade kun-
nat släcka elden med två
spannar vatten men den fick
lov att brinna.

Jätten Finn — Han har
byggt domkyrkan i Lund.
Han och en stormod präst ha-
de kommit överens, att jätten
skulle bygga den. Som ersätt-
ning skulle han ha antingen
Sol och Stjärnor eller prästen
eller skulle prästen kunna
säga jättens namn, när denne
kom på besök. Jätten hade
blott två stenar kvar i bygg-
naden och prästen väntade
honom under spänning. Han

gå ut utanför staden och ber till Gud. Där han så ligger i bön hör han jättinnan sjunga — han kan knappt höra henne komma över den plats, där jätten ansåg sig bo:

"Fyst, fyst imorgon kommer faken din!

Här finns, faken din, sol och måne leka med, blodet av den fjorde prästen!

Så kommer jätten och prästen kåsar komm med hans namn. Jätten blir grälsjuk och vill gå för att riva ner kyrkan. Man gissar om en av de stora stenspelarna; då denna är väl omfamnad, förvandlas jätten till sten. Sådan finns han att se än idag. Domkyrkan är ej och blir aldrig rik—

tigt färdig.

Fru Paulina Johansson-Romare, 76 år, bördig från Torekov.

Seder.

Bönor — sattes på Bedadagen, som när i maj. Sådd

Potatis — sattes på Potentiadagen.

Lin — på Erikdagen.

Kreaturen — de skulle Betesgång
sättas ut på ön mellan 12-20 maj.

Fiske — man började Fiske
sitt fiske en tisdag eller fre-

dag i augusti månad. Att
börja en annan dag ansågs
ha otur med sig.

Bad — Först efter
middagsmat. Vattnet skulle
helst ha "blommat".

Ohyra — man brukade "säga upp" dessa invånare. Uppsägningen började en torsdagskväll och fortsatte tre torsdagskvällar å rad. Uppsägningen skedde på kvällen, sen familjen gått och lagt sig. Man steg upp igen och gjorde omkring i alla rummen, stannade inför varje möbel, som stod i rummen och, framför varje sak som hängde på väggarna, bugade sig och sade upp herrskapet skadedjur till flyttning. Till sin man fick

hon ej säga orsaken varken före eller under tiden hon höll på, varför hon gjorde det. Först sedan dessa tre kvällarna voro över meddelade hon honom det hela. Glad blev han, ty han var beredd på att låta skicka henne till hospitalet.

Läss — de ha kunnat tala. Följande skall ha inträffat.

Då man trättade, slog man 7 pannor lut över kvarn. Då kom en kus upp och satte sig på kanten och sa: "Bygga e en syga, men en askekorra e vissa döna."

Skrev — 9 olika slags skrev finnes.

Ett barn, som har skrevor, låter man gå tre gånger från fötterna uppåt motkvarndet på ett lik. Tystnad under tiden, ty ingen barnet ej själv gå, fick modern hjälpa det.

Himmelskevor. — Förr i tiden hade man icke likvagnar. Till begravningen bar man kistan, som vilade på axlarna, på den, som bror. Om modern som havande kom att gå himmelen mellan liket och axlarna, fick barnet himmelskevor.

Från denna skevor kunde ett barn botas på så sätt, att det tvättades under en kista tre gånger, när någon död bars bort genom dörren.

Havsfrun — före solens uppgång gick man ner till havsstranden. Detta skulle göras en torsdag och två söndagar eller en söndag och två torsdagar. Man skulle då bada havsfrun om bor att ta vatten. Man ville nämligen med detta bota sitt barn från skevor eller vilket annat lyte det nu kunde ha. Med detta vatten badade man barnet i hemmet. Var vattnet kvar, bars det tillbaka; tvättet då behölls det.

Lyten.

En moder hade en gång stött emot ett fläskstryke. Med detsamma hade hon tagit sig med ena handen på armen och sagan: Då hon framfött barnet, hade

detta röda fläckar, just på samma ställe, som modern tagit sig. Dessa kunde fås bort genom att tigga eller stjäla flott, som man skulle gnida barnet med.

Eftersom detta inte hjälpte försökte hon ett annat sätt. Hon gick med barnet till ett kors, där någon nyligen dött och liket fanns kvar i ett rum. Barnets lyte lät man beröras av den dödes hand, det gick så till, att man lade den dödes hand på barnets lyte och lät den gröna saften över. Lytet gick bort så gott som fullständigt.

Sanct Sara-Stenen — den som finns i Torekow, säges ha färskt vatten under sig, på ett djup av blott några decimeter. Själv ligger stenen alldeles vid havskanten. Då det är flod, kommer den att ligga i havsvattnet. Detta färska vatten anses ha en magisk verkan. Man använder det till att ta bort fräknar med; till att få förskönad vacker hy. Till idag pilgrimas de, som gå dit för att få färskt vatten och gnugga ögonen med. Det skall göras midsommarafton, den tol gått ner. Man plägar lägga en penning, knappnål eller dylikt i den hål, man gräft upp för att få vatten; detta som betalning.

Fru Svahn, 68 år, Torekow.

En kvinna, hon lever än idag, hade en längre tid ej kunnat lägga sin arm på vegen rygg. Hon tvättade armen med "returnerad" — menar förmodligen denaturerad sprit — sprit. Detta gjorde hon morgon och kväll med den påföljd, läkarna till trots, att armen blev fullt återställd.

Fru Lina Nilsson, Torekov.

Peter katt släppte stenbiten.

Bartolomeus väder, Storm.

Halshugg — väder.

Mattias — då värper gåsen de första ägget.

Röken — slår den ner om vintern, blir det milt väder.

Paulusdagen — Skall solen denna dag stå länge, att man kunna sadla en häst, icke man god skörd.

Sjusovaredagen — regnade det då, blev det regn sju veckor i sträck. Sjusovaredagen är den 27 Juli.

Förste Augusti — blir det regn då, så vi dåligt väder, under skörden.

Fröken Nanny Svahn, Torekov.

Påskakabbos — den hade man påskaftons. Man hade skaffat sig en Gjärtunna, dragit upp öre och Gjung samt sloçkat

p
u.l.

friskrast. Allt detta i en stor
hög satte fyr och elden stod
i ljusan låga.

Första maj – då bricker
man märg i ben.

Första april — då nar-
ras man april. Sista april
även då aprilnarri men
också sång om ägg. Man
gick från det ena till det
andra stället och sjöng för
att få ägg och pengar.
Majsång:

"God afton oss i hemma är.
Maj är välkommen!
Förlåt oss, om vi väcker Er
Sommar'n är så: Gurlig för
ungdommen.

Här stå vi några pilltar

Maj är välkommen!
Ge oss litet och låt oss gå,
Sommar'n är så: Gurlig för
ungdommen.

Tack och tack det ska Ni ha!
Maj är välkommen.
För gåvan den är ganska
bra.
Sommar'n är så: Gurlig för
ungdommen.

Ligg och ligg, Din late slut!
Maj är välkommen,
Så loppor och löss, di dras
Er ut,
Sommar'n är så: Gurlig för
ungdommen!"

Den näst sista versen slu-
tade man med, då man
fick någon gåva och ute-
slöt helt den sista. Erhöll

man icke någon gåva, gick man över den näst sista versen och klände desto starkare i, när man sjöng den sista.

Midsommar - man hade då majstång, sång, fest och dans.

Midsommarafton - man trodde då på att, vad sjuk den skulle ha, som kom- me att bli ens äkta make. Man tog vitan av ett hönsägg, lät den rinna så nära i ett glas, medan man höll detta bredd runt i handen, så att vitan kom på hela glasets insida, satte det se- dan på ett bord. Blev det många trådar i glaset, skul- le det föreställa master. Om

fick då en sjöman. Blev det grumligt på botten, blev hon en barnamora.

Sill - man skulle äta hela sillen och börja med huvudet. Drömde man så un- der natten, att någon gav en vatten, blev man fattig; och om mjölke, blev man sjuk.

Innan man gick till Sängs, skulle man tänka på eller önska sig något, stäk- na fönsterrutorna, drömde man så gick det i uppfyllelse. Detta gäller endast, då man för- sta gången ligger på ett ställe, där man ej legat förr.

Midsommardagen plock- de man snöbollar på tråd, Midsommarafton plockade man

en viss slags blommor, som skulle vara bra att bota sjuk-domar med.

Katt - åt kan gräs blev det regn.

Fastlagsris togs fast lagssönda[illegible]

Man fick ej dansa under fastlagen.

Julafton och juldagen skulle man ej gå bort, men äta så mycket man kunde, vilket är uttryckt i följan-de:

"Julafton och julada
får man äta så mycket
man vill ha,
men annanda jul
gömmer mor sitt sul."

Lek.

"Trilla med påskägg" gick till på följande sätt: Man planterade ut många ägg på golvet. De låga i rad med visst mellanrum mel-lan varje. På något av-stånd från äggraden ställde man sig med en bräda i ena handen. Den ena ändan stötte mot golvet, den andra höll man i vänstra handen. Utför denna bräda lät man sedan rulla en penning eller ett nyptan, det senare fick ej vara för stort. Lyckades man träffa ett ägg, fick man det. Många kunde del-taga i samma lek.

Sjunsovaredan — då skul-le man upp före klockan sju, annars sömnig sju är på

Sträcke.
Fru Svahn, Torekow.

× Sjöråt. — Det knäcken och sparaken i fartyget natte-tid; det liste och slog i de plankor, som voro upptagna av ett fartyg, som blivit vrak. Man ansåg, att rået var orsak härtill.

× Ny skuta — hon kom till Boston från Kina. Ute på atlanten märkte man en kraftig stöt i skutan. Man tittade sig omkring men såg intet som kunde ha orsakat denna vildsamma stöt. Skutan hade inte heller sprungit läcka, utan kunde segla fram till destinationsorten. Här undersökte man henne grundligt och fanns ej hon som gått igenom beläggningen, timret och kommit in i garderingen, visste ej vad det kunde vara, annat för säkert, att det ej var något djur.

× Skepp — då de byggdes, lade man pengar under varje mast. Det var silverpengar, mest lade man sådana i kölsvinet. Allt detta för att fartyget skulle ha lycka med sig.

× Sjöolycka — man ansåg det möjligt att olyckan kunde lämna skepp, som var på segling. Så berättas om två skeppare, som hade en skuta gemensamt, att de under seglingen kände på sig, att det kom att olyckas. Den förste

kunn de komma till, mönstrade de av och lämnade även själv skeppet. Nästa tur drabbades det också.

× Linjen — d. v. s. ekvatorn. Då en person första gång passerade denna, fanns det vissa ceremonier med eller utan redskap måste gå igenom. På ett eller annat sätt naddes han in i någon kista och kastes ner där. Han pumpade ett stort kar, som stod i aktern av skeppet, fullt med vatten. Sen tog man ut honom, tvålade honom duktigt i ansiktet. Sina kläder fick han behålla på, men man tjärade ner dem. I stället för tvål kunde man använda någon smörja. Var han motsträvig, tog man i med hård hand. Sen kastade man honom på ryggen i vattenkaret — allt under det musiken tonade. Detta gällde såväl manskap som befäl.

× Födelsemärken — barometern tillförlitligast, kunde även se på luften eller känna på sig, hur vädret skulle bli.

× Sjösjuka — av dålig föda och dåligt vatten får man skörbjugg. Denna sjuka visar sig däri att tänderna falla av. Den hjälp som är att bekomma är där de man får god mat och gott vatten.

Data — på nedda datum

var det ej bra att förlag sig något särskilt.

Döda – de, som dött ute på sjön, över dem läste man. De kastades sedan i havet.

× Spökerier.

Strandgästar. – 2 personer gingo längs stranden. ~~och~~ En gast kom på vägen och skrek. Om man då kunde sätta något stål mellan sig själv och gasten, förde han en icke. Mannen tog ~~sin~~ upp sin pennkniv, höll den bakom sin egen rygg, med den andra handen förde han sin fru framför sig. Således blevo både han och hon skyddade och gasten försvann.

En kväll hade man just tagit en karl utanför ett fönster. De, som voro inne i rummet, sade högt så han kunde höra det: "Gå och lägg dig, men sätt ett märke där du är, och du skall imorgon komma i kristen jord." Tidigt på morgonen gick man ut att leta efter honom, då syn på en käpp, gått dit och undersöken och funnen mannen. Han hade kläder på sig, klädd i grå kläder, rund hatt på huvudet – detta ett vittnesbörd om, att det var samme karl, som på kvällen stått vid fönstret. Man tog och begrov honom på kyrkogården.

× Segen – då de lissa-

des gjörs visor.

Spöke — när man dåg ett sådant, skulle man vända byst, annars blev man sjuk.

Agg, nyatan — hittade man sådant, skulle man spotta tre gånger, innan man tog upp det, blev annars sjuk.

Otur — vissa personer ha sådan.

Tur — en tänd svavelsticka trädde man genom en maska tre gånger på en räring för att jägen skulle kunna frodla bort turen. Små barn skulle klänga på räringen. Detta

hade tur med sig.

Om man haft otur en längre tid vid fiske eller segling; skötte man i båten för att få tur.

× Segling — alla som inte seglat förbi "Tullanäsan" Gibraltar eller andra näs skulle bjuda på något starkt vederkvickvis punsch. Man hade då en liten festlighet. Det var ej blott maiskap utan även befäl, detta kallades att höna.

Skevar — Fru Johnsson ansåg att hennes ena barn fått sådan genom att hon bruket byta bränneträ över sitt knä, innan barnet

bler fått.
Beer och fru Johnsson,
Jönköpings.

Ryggvärk — en gubbe, som
haft ryggvärk mycket länge,
botades på följande sätt.
En mor som fått trillingar
tramplade honom på ryggen,
och sade samtidigt: "Jag har
burit mycket mer än du,
Jag har burit 3 lungor, 3
hjärtan och 3 tungor innom leg-
kroppen."

"Madalea" — med det
förstår man, att en person
inte har någon aptit.
Det botades på så sätt, att
alla leder mättes upp.

Trettonafton — då

klädde några ut sig och skulle
föreställa de vise männen.
De togo ett barn med sig, det
skulle föreställa Jesus. Bl. a
sjöng man:

"Maria gick sig åt
vägen fram,
Där mötte hon en gam-
mal man,
Har du inte sett Jesus
Kär
Sonen min och den
Helige Ande'."

Detta var den första versen,
de sjöngo, när de kommo
trettonafton.

Klarsyndde — i va-
ket tillstånd Såg fru Johans-
son en gång Sin far kom-
ma hem. Han hade varit i
Köpenhamn. Då han kom

till Helsingborg, att en plats
inom lotsverket var ledig
i Malmö. Han reste genast
dit och kom följaktligen ej
hem på flera bestämd tid.
Hemma blev de oroliga,
trodde han förolyckats på
något sätt. De ville resa
till Helsingborg för att för-
höra sig. Just då de höllo
på att göra sig i ordning
för resan — det var mitt på
dagen och fru Johansson
gick på sitt arbete — just
då såg hon sin far komma
på vägen från Gyrie-tin
förekiw. Hon sade då till dem,
att de inte skulle resa, "ty
far är på väg hem."
Emellertid togo de i väg.
Komna ett stycke på väg
mot Gyrie möta de honom.

Flera gånger har fru
Johansson drömt om hän-
delser, som timat i framti-
den.

En ångbåt kommer in
till Hamna skär, såsom fru
J. hade drömt. — — —

En annan gång hade
hon i drömmen sett fyra
vrak på en gång — vrak i
följd av snöstorka — På mor-
gonen följande dag låg det
verkligen fyra vrak.

*Gjärden — ett djur, som
satte sig på masten;
ansågs som förebud till
olycka eller bärgning.

Sjundrömmar.

Det var en gam-
mal ungkarl, som alltid

Råg synner. Två fjäkapteina
äro alltid ovänner. Ung-
karlen bodde jämvid kyrkeko-
gården. En natt såg han i
sömnen, huru deras kap-
tener slogos inne på kyr-
kogården. Så hade också
skett.

En annan gång drömde han att det skrapp, hans
feror färde, förliste. Han
var kaptenen. Ungkarlen gick
då till sin svägerska och
talte om det. "Men din
man är den enda, som har
påträffats." Kaptenen kom
också hem.

Fru Paulina Johansson-
Rondre, Torekov.

Fru J.-R. drömde om
en båt som stötte på en
sten och förliste. Sam-
tidigt såg hon kaptenen
stå vid två blåbärsbuskar.
Han gick också under. På
morgonen erinrade hon sig
drömmen, gick till kapteners
hem och fann mycket rik-
tigt där två blåbärsbus-
kar. Hon meddelade, vad
hon sett i drömmen, vilket
sedan bekräftades.

Fru Paulina Johansson-
Rondre, Torekov.

Råa — förekommer i tim-
mer, som hör till skutor

Ryggvärk - botas genom
att en mor, som fått tvilling-
ar trampade med högra fot
på dess rygg, som var sjuk.
Hon sade: "Jag har bedrivit tre
lungor, tre hjärtan och tre

tungor inom kyrkobåken."

"Madalea" — man mål-
te personen med band i
alla leder. Därefter skulle
han gå och sätta sig på W.C.
och äta tre tuggor bröd.
Genom denna kur ansågs
han botad.

Gastar — en sådan som skri-
kande efter två personer.
Den ene tog upp en penn-
kniv och höll den på
ryggen. Så voro de fria-
de för gasten.

Kristen jord — en gråklädd
man, som vid ett tillfälle
syntes vid ett fönster, hitta-
des nästa dag i tången.
En kåpp stod vid hans
sida. Man tror, att det

var en sådan, som "gick igen",
önskande att bli begraven
på kyrkogården.

Födelsemärke — Fru Kullen-
berg hade fått en droppe
blod på pannan. Hon tog
den och satte den på ryggen.
Då barnet föddes, hade det
en röd fläck på motsva-
rande ställe på ryggen. Han
är nu över 20 år och denna
röda fläck blir större och
större.

En kavande kvinna
satt och stickade strumpor.
Hon tappade nystat. En
person tog upp det och kas-
tade det till henne. Hon
fick det mellan bröstet.
Då barnet föddes, hade det
något, som liknade ett

nyss på samma ställe. Barnmorskan skär bort det.

Nus — en flicka hade fångat en liten mus, höll den i sin hand, svängde den och råkade kasta den i ansiktet på sin kusin, som var havande. Den träffade henne över högra ögat. Då barnet föddes, hade det en musartad form över samma öga.

"Kistenegler" — det är lelå svarta finnar eller knaggar, som åstadkommas genom att modern som havande sitter på en kista och äter. Då barnet föds har det "kistenegler". Man tar det naket och lägger det före solnedgången i en kista. Modern sitter vid kistan och äter tre tuggor. Det skall göras tre gånger på rad med början en torsdag, sedan söndagen därpå och följande torsdag. Man kan också börja på söndagen sedan torsdagen och på söndagen på här "kistenegler" försvunnit.

Älvaglöss — ett slags röda knutor. En gm Fritzell, som hade älvaglöss, påbjöd en klok gubbe. Han skar sig själv ett hörn i ringfingret med det blod, han fick där, skrev han ett femuddakors på tre ställen på hennes bröst.

femuddakors.

Utslaget försvann.

Vettesked — samma som bältros. Fru Rullenberg hade det. Man hällde osilad mjölk i alla fyra hörnen i rummet och sade: "Vettar, vettar gå mig min hälsa igen, så ska ni få sött mjölk att dricka!" Vetteskeln gick bort.

Djurism — ytterst sig i stora svullnader på kinderna. Barn kan få ända till det sådana. Man sökte upp en person, som kunde med kor eller oxar. Han tog deras ok och stötte på svullnaderna med. De gick bort, det skulle upprepas en tisdag och en söndag samt den

den därpå följande torsdagen.

Senkenutor — de satt i regel vid armleden. Från dem kunde man botas på så sätt att man tog reda på några, som fötts med tänder. Denne skulle bita över dem tre gånger och de försvann.

Svullnader i ansiktet — över en person, som hade svullnader i ansiktet, hängde man ett lakan. Därefter satte man fyra på de örter och den svavel man hade blandat på ett fat. Röken fick så gå upp mellan lakanet och personen, så att han riktigt kunde andas in den; blev botad.

Lyktemannen — två gamla kvinnor på hemväg, då det var mycket mörkt. "Finns det någon, som kan lysa oss, så kom," sade den ena högt. Det syntes ett ljus, först såg det ut som en kalv men sen som en lykta. De kommo hem och lade en stånk på trappan, varefter de skyndade in om dörren. Nästa morgon var grinden försvunnen.

"Hönsafjät" — folk som låg på sitt yttersta, kunde ej dö om de lågo på sådana fjädrar.

Knappar — hade man rutit och haft skådorna på sig och lyft en knapp i, ansågs man ej kunna dö. En gumma gick omkring och sydde några näst på nattskjortan hos den, som låg för döden.

Eld — vid Åstorp satte man fyr under sängen hos en, som inte kunde dö.

Blåkullaháca — tre yökapplar på väg till en gästgivargård på Skärtorsdagen. Det hördes ett susande i luften. En av dem sköt upp på ett kvarg korn ner i denna ek kärring. Men hon kunde ej bli människa för än hennes man kom och frälste henne.

Kvast och rakor gömdes omsorgsfullt.

Barnkläder. – Sådana fick man ej hänga ut på de sex första veckorna.

Hästar – sådana kunde man påskdagsmorgon få se i en trycka, om man hade ett nyvärpt trycke-linggägg med i fickan.

En person som haft ägg med sig och sett hästarna, feler ekonstig.

Hästarna hade bytt på huvudet.

Bröllop – då skulle man skänka till alla dem, som kommo för att se på staxen.

När man ansåg, att bröllopet skulle vara slut, då tog kökskan en slev och gick in och slog i tejd-

ren med.

Maran – kan vara både kvinnlig och manlig individ. Om man gissar hennes namn och skriker det högt, så blir hon förvandlad till den person, hon verkligen är.

En gubbe, som brukade plågas av maran, hade någon att sitta i rummet på natten. Denne tyckte sig se en fjäder komma genom nyckelhålet och att han fäg någon under bordet.

Fru Lundberg har haft maran. Det kändes som om något vältes över huvudet och munnen, tryckte och ville kväva henne, den försökte gissa namnet men

lyckades ej. Andra kvällen
lade hon barnet över ansiktet; hjälpte ej. Tredje
kvällen följde hon barnmorskans råd, att ta mannens byxor och lägga över
benen. Maran kom sen
aldrig mer igen.

Dödvatten — då man är
ute och seglar och skutan
kommer i sådant, går den
ej fram. Man sticker då
ner en hake i vattnet och
genast går båten framåt
igen.

Klok gumma.

På en gård höll be-
rättaren på att dö ut.
Man frågte då en klok gum-
ma. Hon sa, att de skulle
skaffa en kalv och ta

huvudet och kasta i en
bakugn. Då kalvet tvddes,
kom en kvinna in.
Hon var den skyldiga; er-
kände och bad om förlåtelse.
Sen dogo inga djur.

Tvttar.

De bodde i jorden
under hästarna i ett stall.
Tjödselvatten rann från
hästarna ned på tvttar-
nas mat. Hästarna kunde
aldrig vara stilla. Stallen
måste flyttas. Sen blev det
lugnt igen.

Elin Fiken Rullenberg,
Torekov.

Dagslön – 1836 var dagslönen 8 öre, årslönen 30 kr. Detta för lantbrukaren.

Ärter såddes i två i "östan sunnanvär".

Gödsling – när det var lämpligt.

Fintertåg – såddes i klövervall. Mad gödslade den na kraftigt med naturlig gödsel. Därefter plöjdes den.

Rågen såddes först i september.

Bonifacius – då såddes korn.

Sjunovaredan – regnade det då; regn i sju veckor.

Naturlig äng – den slogs den femte juni.

Granar – hjälpte varann med skörden. Även med annat arbete, som att köra sten till gärdsgårdar, dikningsarbeten hugga med lie.

Rölleka – man stoppade dess blommor i bränvin; hjälp mot sår.

Skeplockning – efteråt det man kört in säden, fick gatliga folk lov att plocka upp de säd som fanns kvar på åkrarna.

Fäderleken – då den var kinkig eller det var söndag, då gjorde husbonden kalas för sina gäster och

medhjälpare. Detta för att arbetet skulle gå så mycket lättare.

Julkärve — som sådan användes havrekärve, sattes upp utanför ingången, ville fåglarna ha litet god.

Julabås — man lade halm på golvet julafton. I detta skulle tjänare och barn ligga och leka natten lång.

Skördegille — då man gått in all säd, samlades alla de, som varit behjälpliga vid arbetet. Ett större kalas med mat, spel och dans ställde man till; ett uttryck av tacksamhet för bärgad skörd.

Stryksvän — en sådan bestod av trä, liknade något en sabel. På dess båda sidor satte man först flott eller smörja, sedan rörsad vit eller röd sandsten, som med hjälp av en kniv gnids ned i fettet, och blev som en hård skorpa. På lieskaftet fanns två små läderhylsor, i vilka stryksvänen sattes fast, så man kade den med då man var ute och högg. Ty med denna kunde man hålla lien tämligen vass. Dessutom hade man en "väspesten" — lika med "vädjesten".

Dricka — det bryggde man själv på gårdarna. Sådant skulle skördefolket ha, så mycket det ville.

Risgröt — en stående rätt vid skördegillen.

Dövhet — den man, som berättar detta hade förlorat sin hörsel, tog en stål-tråd och petade i örat med. Genom en gårdjäder droppade han så kokhet in i örat. Hörseln kom åter.

Röstning — det gjorde man efter hand, som det behövdes; kunde fortgå ända till och med mars månad. Att röstkades med plejlar. Det gick så till, att man lade negåer på logen så, att axen kommo mot varandra. Sen slog man med plejeln på dessa utlagda negåer. Deras antal kunde vara vid varje nedgång en 10 à 16 st.

Logekatten — han är vit om vintern, röd om sommaren, lång och smal något större än en råtta, något liknande en vessla. Den tar råttor och smågrisar. Då den skulle ta sitt byte, lade den sig först långs marken. När bytet kom något närmare, reste den sig och tog sitt byte bort och högg bytet i strupen; drog det sedan bort till sitt gömställe.

Bäckahästen — Idens häst — varit i Häggenäs. En gumma sett honom där, till färgen svartbrokig, i storlek som en ölåning, gick och åt, förtärande vagnen såsom den vore en dimfogur.

"Skövsnuvan" — denna

synlig på efterhösten. En äldre kvinna gick att se efter kor-na för att få dem hem. De hade hjälkor på sig men hon hörde ingenting. Däremot hörde hon, det knaka och spraka i en buske, som om grenar brutits. Som hon står där och "bliar" mot busken, får hon i denna se ett fruntimmer med randig klädning, röd kjol, ett kläde om huvudet, sådant att håret gick igenom uppe på hjässan. Hon frågade detta fruntimmer, om hon sett kreaturen. Men då försvann hon och det så, att man nitte såg "röken av 'na".

Skogssnuvorna — både gubben och kärringen - plockade knoppar i buskar. Ett par

gånger gick vägen fram. Bro-dern blev rädd och sprang sin väg, systern sa till gubben: "Varför går ni där?" Då för-svann både gubben och gumman och det såg ut som en röke efter dem.

Samma syster hade vid ett annat tillfälle sett skogs-snuvan röda kläder. Hon hade hängt ut en röd kjol och en röd päls. Efter ett par timmars tid försvann både hon och kläderna.

Julen — man hade då rött, survört och grovt bröd på ett fat om aftonen och det skulle ligga ovört till tredje dag jul.

En klok gumma — skaffor av vargar hade kommit

hit till skåne och bötade mycken boskap.

Man hade hört talas om en viss Anna i Småland, som skulle kunna råda bot på detta. Man sålade ihop pengar och skickade till henne. Hon behövde ej själv komma. Tvenne personer fördrogo opkså.

Kloke Lars – han bodde i Åsum. Han var vanligt klädd, ej vidare trevlig. När han kom upp om morgnarna, tog han sig morgonpromenad, gick alltid på bägge sida av vägen. Ingen fick tala med honom förrän han kom hem igen. Han var mycket krängd men det kunde avhjälpas genom att skryta och skrävla med honom. Ett olyckligt tycke hade

han, skarpa drag, glodde konstigt på den, han talte med, iklädd en stor slokhatt.

Antingen kunde man själv besöka honom eller skicka något plagg i stället. Det senare gick så till, att en resta och tog med sig schaletter, linnen, strumpor etc för sjuka personer i bygden. Med tillhjälp av detta, bestämde han sjukdomen. Kom den sjuke till honom däremot, fick han säga, var han hade ont. Sin läkekonst lade han lärt av en, som Lars mor sökt, då hon var sjuk.

Han var överhöt mycket besökt, bodde hos sina föräldrar och hade inga medhjälpare. Han använde ej massage eller strykningar, fördine-

rade smörjor. Skev ut recept, som man fick ut på apoteket.

Han samlade ej örter. Mot värk och magåkommor använde han pökelse. Först lades litet glöder på en plåt, däröverpå pökelse. Plåten fördes sedan runt den människa som skulle botas, först avigt sedan rätt. Detta skulle göras innan sol gick ner. Det användes gulbrer som pökelse. Kuren kunde upprepas flera gånger. Personen fick ej gå ut under tiden.

Man trodde, att han hade med onda makter att göra. Han var dock mycket aktad. En gång blev han häktad. Länsmannen och fjärdingsmannen kommo då med kronoskjutsen för att hämta honom. När Lars kom på vägen, ville hästarna inte röra sig ur fläcken. Då skrattade Lars och sa: "De e väl bäst, ja går å, annars kommer karlarna väl ente härifrå!" - Han gick också av, sen kunde de köra.

En kvinna, som var obotligt sjuk, sökte honom. Han blev kär i henne och sade: "Vill Du gifta dej med mej, så skall du bli fri från din sjuka!" Hon var med på det och de gifte sig och hon blev frisk. De fingo inga barn.

Han avstod sedermera från sitt yrke. Man vet ej var han blev av. Mot slutet visade han tecken till stark nervsjuka.

Så länge hans mor var hos honom, fick hon ofta se honom ly i de kläder, som skickats till honom. Hon tyckte det var så pelet ut, så hon sade alltid: "När Lars tar till nålen, blir jag rädd."

Emellertid säges det, att hon mot slutet hade ett trevligt hem med litet pantbrukstill.

Ryckoherde Nymansson — han var i Skeppsholm, sades kunna tala med döda människor.

Den, som sökte honom, satte han på en hög stol. Själv knäppte han samman händerna och lade dem över hans huvud, mumlade men ingen hörde vad han sade. Han

var mycket besökt.

Om kvällarna gick han omkring och stråk katter på tryggen för att få elektricitet i sig.

Han kunde inte hjälpa, varit tryckaherde i Skeppshult.

Åsens pågen — han kunde bota tandvärk i gick domstråd. Han gav den ett tryck, som han först själv gjort något hokus pokus med. Detta skulle de peta sig i tänderna med.

En dräng, som varit hos honom flera år, dog. "Åsens pågen" påstod sig kunna tala med honom, när han ville. Han trodde kunna bota på avstånd. Han hade en svartkonstbok med röda bokstä-

ver i. Boken ej så stor som en psalmbok. Bilder på varje blad med bibelcitat. och hänvisningar till andra bibelställen. Genom varje blad och på samma ställe var ett litet runt hål, som om ett hagel gått igenom alla bladen. Han sades kunna uppdaga tjuvar och tjuvgods.

"Rävs pigen" är nu död.

Kloke Lars i Åsum hade förmågan att binda hästar. Han var liten men grovt byggd, stort ansikte och stora ögon, alltid skor på fötterna något slarvigt klädd och pratade mycket för sig själv.

Han tog betalt med

pengar. Läkarna frågade ej synnerligen efter honom, ljudade för inre och yttre åkommor—engelska sjukan, sårbehandling och benbrott. Icke blott människor hjälpte han utan också djur. Framför allt kunde han lämna hjälp, då en ko halade blod. Detta plägade icke med kor då de på försommaren släpptes ut på bete. Fick en ko icke hjälp, dog hon ifrån av blodhalsning.

Att få mycket av honom sägs ej, för så vitt man ej skröt och berömde honom väldeliga. Tvärtom var han så arg, när man kom till honom, att han helt enkelt sade: "Jag bryr mig ej om dej." Alltså när det in-

te kärlek till yrket, som gjorde att han lämnade hjälp.

Anders Olsson från Munnås, 100 år och 5 mån. gammal.

Havande kvinnor.

Barnet får men, om kvinnan blir skrämd. Lyten har kommit vara av den art, att barnet har mått tagas av daga.

Födelsemärken — en kvinna, som var havande, hade sett en nödfld. Då barnet fötts, hade det röda plaster på kroppen. Ur dessa framdet en vätska. Man körde på till ett hus som brann, tog träkol, lade den i vatten och tvättade barnet med detta. Plastrarna gick bort. Då modern så dog, fick denna hennes dotter, som då var gift, ej se henne som död; ej heller följde hon ner i graven. Hon hade då fått födelsemärkena igen.

Tåva och spinna får hon bort.

Ogift, havande kvinna föraktades visserligen men för hennes egen skull bemötte man henne väntligt och beskedligt.

Förlossning — den kan bli svår, om med har fört hårt om sig.

Jätterskan — hon bodde

i Skattelösnäs. Hon var gift med en viss Magnus Hon hjälpte många kvinnor med förlossningen. Ogifta kvinnor kom till henne och fingo medicin som drev bort fostret. För det sistnämnda fick hon fästning; förpassades till Kristianstad fästning.

Grevinnan de la Gardie på Malteshalms slott var kvinnan och tiden nära för förlossningen. Doktor hämtades; barnmorska med men kunde icke hjälpa.

Greve de la Gardie hade hört talas om tattarskan, att hon var enastående att hjälpa vid förlossning. Då han fick veta, att hon satt i fängelse, körde han dit; lyckades utverka hennes

att få ta henne med hem för att komma grevinnan till hjälp vid denna svåra förlossning. Han fick det på det villkor, att han bar ansvar för henne sekretera. Blott hon kom hem till grevinnan gick förlossningen fort och bra.

Gått och arm — de kunde vara farliga, om hon helt plötsligt fick se dem.

Vid förlossningen — närvarande skulle vara: hennes man, hennes föräldrar, läkare eller barnmorska.

Navelsträngen — gick i regel bort efter några dar.

Hade barnet fastna och drack mycket mjölk, kunde

det på hög navel. Den bands ner med navelband. Under tiden fick barnet mindre mjölk. På den del av navelbandet ~~sk~~, som skulle vara över själva navelen, var en liten kupformig utvidgning, som omslöt navelen. Navelbandet hölls fast med ett spänne, som tillämpades på ryggen. Mjölken skulle vara kokt och blandad med kallt bakervatten. Det hjälpte.

Navelsträngen och efterbörden berändes upp i kakelugnen. Man gömde askan. Både eller fick barnet något lyte, blandade man askan i baden och tvättade så barnet med detta.

Segerhätta — en sådan

hade Hanna Nilssons man fått med. Hättan gömdes. Mannen ansågs ha god tur.

Missfall — kan vara orsakat av, att hon förlyft sig.

Förlyftning — då kunde det hända, att blod höll på att rinna ihjäl både modern och barnet.

Foster — ett ofullgånget foster begrov man som ett vanligt barn.

Förlossning — i Kvared dog en havande kvinna innan hon blev förlöst. Barnmorskan tog ändå fram barnet och lade det i samma kista som modern låg.

Maran – ett kvinnligt väsen, lägger sig på bröst och mage på den som sover. Han känner ett vidrigt tryck och vrida sig kärt försöka, själv kan han intet göra för att bli fri.

Anders Olsson, omkring 18 år gammal, märkte maran innan han sömnat. Hon kändes tung som bly. Han kunde ej tala. Han beklagade sig för en kvinna. Hon sade till honom: "Gå baklänges till sängen, låt dina skor byta plats så att de stå med tåspetsarna mot varandra och med klackarna mot sängen. Detta lär ha hjälpt, ty när han sen dess ej var besvärad av maran.

Maran går även på

hästar, sätter sig då i manen eller också i svansen. Hon flätar ihop så, att det blir piktiga piskar och stigbyglar. Hästar, som maran går på, lider mycket. Om morgnarna kunna de vara helt våta av svett. Nästan omöjligt att reda ut manen, lästes upp efter någon tid av sig själv.

Hade hon börjat att fläta manen, kunde hon hindras från fortsatt arbete genom att man varje morgon red upp efter hand. Hon är en osynlig varelse.

Lapparna — han går på kvinnor endast.

En jungfru gick ut i hagen ett söndag. Hon lade sig att sova; blev mycket oro-

sig och förde sig på ett ovanligt sätt. En varulv — osynlig — antogs ha varit på henne.

Tul — den firades med mat och dryck, gröt, pakor kaffe och göke.

Slaket och Gunstöpning m. m. undanstäkat före jul.

Ljus — trådar fästes på en spet. Denna hängdes över ett kar. I detta hade man kokhett vatten. Man hällde talg i vattnet. Sen ~~Doppa~~ Dåmkte man ner spetorna, så att trådarna doppades ner i karet; tog strax upp dem och fortfor så, tills man fick dem så tjocka som man ville ha.

Sand och ene på golvet. Julgran hade man. I denna hängde man äpplen och pakor samt satte små ljus.

Julleksaka ungefärligen sådana de nu äro.

Rida staffan — ped från ett ställe till ett annat. Det var annandag jul. Dit man kom bjöds man på julpiskningar.

Maran — kan ej skrikas, något tungt vilar över en, svettas.

Åderlåtning — då en kvarade sveidna blivit gådd för något och man ville undvika, att bainet skulle få lyte, så åderlåtes

hon strax före förlossningen. Man gjorde ett kryss vid armbågen till, tog tre droppar blod på en brödbit, som hon själv skulle äta.

Dop – på lördagskvällen, alltså dagen innan barnet skulle döpas, skulle det läggas sin kand om handtaget till veven på en smörkärna. Dra runt denne; hon skulle sedan få gott om smör.

På söndagen, innan man tog till kyrkan, hade man bret en liten smörgås med ost, korv och kött på. Första paketet i matkassen, det de tio bröderden stod på pers av och lades om smörgåsen. Med detta avsåg man att barnet skulle gå på gata lätt-

vad, samt att aldrig sakna något i matväg. En tvåkrona lade man in i ett papper. Detta för att barnet skulle bli rikt. Det hela stoppades sedan in i svepet och följde så med barnet till kyrkan.

Gosse och flicka – skulle de döpas på en gång, skulle pojken döpas först, annars fick flickan skägg.

Barnsängsmat – kakor, vin, fiskonsoppa, plättar, varmt dricka, jämnat med ägg med socker i.

Barnet – badas genast efter födelsen. Det första linne, det skulle ha på sig, skulle vara genomat och

använt, för att barnet skulle få gott om linne.

Badvattnet — det skulle stå i stallet, där fären stod och ej under "hål" himmel.

Badvattnet skulle gummas. Inga främmande fick komma in.

Ett par gånger i veckan badades barnet.

Kläderna — hade de tvättats och hängts ut till torkning, skulle de tagas in före sol gått ner.

Lindas — det skulle göras mycket noga. Barnet lades i regel på en duk, som låg på ett bord,

lindades kårt, om benen tävskilt, för att benen skulle bli raka.

Gäspning — om ett barn gäspade, menade man, att det frös.

Naglarna —. de första naglarna skulle modern bita av.

Bortbytingar — bortbytning av barn skedde före dopet. Någon kommer in nattetid och har ett barn med sig, som hon lägger under täcken. Det ~~dödo~~ barn, som var moderns, tog hon med sig. Efter en stund återkommer hon; tog igen sitt eget barn och lade det rätta, tillhörande moderns, under

sängen.

Skrik – barnet blev en god sångare, om det skrek under dopceremonien.

Gudmor – hon togs till det första barnet av fadems föräldrar.

Namnen – dem sade man till prästen under dopakten.

Uppkallas – man tog gärna upp namn efter döda släktingar, om man nämligen ville återuppliva den dödes släktingen.

Vaggan – i denna lade man barnet, så snart man kom hem efter dopet. Där fick det sova i hela sin stund, tills det fått vakna.

Lyte – modern skuld till det. Så en havande kvinna fått någon puckel ner i huvudet. Då barnet föddes, hade det på motsvarande ställe en knuta, som hade puckelutseende. Det kunde hända att lytet framträdde först, när de voro "kolians lilla gamla".

Lytesmånader – under dessa är fostret mer mottagligt för lyten.

En kvinna, som dog, hade haft anfall. Det viskade sig däri, att det arbetade i hälsen på henne och hon

räckte ut tungan. Det sades att hon dog av blent hjärta, men enligt berättarens utsago hade hennes mo-der såsom havande ett ett djur slaktas.

Tårtor – man skall ta ett äpple i en annans trädgård, skära äpplet sönder, gnida värtorna med det och sedan lägga det under en sten i en bäck, så att det snart ruttnade. Vårtorna gick bort.

Utslag – levertran användes mot utslag vid öronen.

Dia – det gjorde ett barn till 1 à 2 år gammalt. Då det skulle avvänjas, måste man i regel smörja något på bröstvårtan, t. ex. ättika.

Gå – ett barn fick lära sig att gå med tillhjälp av en s. k. gångstol. Det gjorts en fyrkant med trint hål i. I detta stod barnet och räckte lagom med med fötterna på golvet. När stolen så sköts fram måste barnet stappla med.

Slakt – en havande kvinna fick ej vara med, då djuret stacks eller slogs ner. Blod kunde låta stänka på henne. Barnet kom då att få röda fläckar.

"Pölsegrälsaren" – en sådan fanns hos grisen

och användes då man kokte pölsan. Det var för att denna icke skulle spricka sönder.

Packaren — han föraktades mycket, fick ej slakta grisar men väl hästar och kor.

Slaktaren — var han bekant, fick han ett stycke kogel som betalning annars fingas.

En gelska Gjuken — man förberedde en familj dit man ämnade gå, att man kom på besök. Man fick sig att gånga under tystnad till denna familj. Man kom in då den satt och åt middag (exempelvis), hälsade icke, ej heller sa' något annat, utan i lugn och ro tog man av bordet, tog duken med sig och svepte den om sin kropp. Alltså lät man sedan tova i denna. När det så vaknat, tog man duken och gick tillbaka med, lade den på bordet utan att säga något nu heller. Barnet botades.

Utslag — sådant botades genom att låta en död människas hand vidröra det eller de ställen, där utslag funnos. Samtidigt skulle man be den döde ta detta med sig i graven. Tyst skulle man gå till och från den döde.

Ormen — kunde den ej hållas, skulle man ta sådan

på en flaska. Var det en flaska som vätte ner i sängen, skulle det bäras till en död man; var det en gosse, skulle det bäras till en död kvinna. Det var modern som skulle göra detta. Fanns hon ej, skulle barnets amma göra det. Medlet hjälpte. Då flaskan lades hos den döde, bad man honom ta det med sig i graven.

Hanna Nilsson, Hägnäs.
67 år.

Jul.

Bryggeet - man bryggde själv; gjorde malt av korn. Detta stöptes först d. v. s. lades i vatten och låg så en åtta dar, den tog man det upp i till torkning. Det lades ut på en golv till att gro och vändes en gång om dan. Därefter lades det i en torkugn, d. v. s. malttorken, på en stålrist. Man eldade därunder så, att endast värmen kom upp till rist och korn, man hade nämligen eldat med eldfast tegel och lera innunder. Det vändes varannan timme. Brunaktigt ansågs det färdigt och var då malt; dags sedan bort från malttorken. Man malde det hemma på handkvarn - egent-

ligen serossades det. Sen skulle man brygga. Man lade malt i en balja om kvällen och guletäke det med kallt vatten samt jörde om med ett "rol", så fick det stå om natten.

På morgonen kokte man vatten, slog det i baljan och jörde om på nytt. En annan balja hade man på en träbock. I bottnen på baljan fanns ett hål. I detta satte man ner en stake, spetsad nertill och med en kalunkrans om andra nere vid hålet. Omedelbart ovanför hålet lade man ene och ovanpå grövre pinnar, spända mot baljans sidor. I denna balja hällde man det, som var i förra. Då det så sjunkit, los-

rade man på staken, tittade efter om vörten fann klar. Gjorde den det, fick det förrätta att finna i en balja, som stod innunder.

Utrunnet jörde man ner staken, hällde mer kokande vatten på. Detta fick stå en stund och dra och fick sen rinna av liksom det förra.

Staken satte man ånyo ner, men fyllde denna gången kallt vatten i. Detta fick stå ganska länge och träcka — det blev efterdricka och tappades ut för sig själv. I alla tre rätten lade man humle. När de två första rätten voro en 18 à 20 grader varmt, satte man jäst till, som man rört upp i vatten. Man

rörde den omkring med "roret" — lade en duk över och det stod så och jäste under natten. På morgonen skummade man jästen av. Sen tappade man det av jästkaret på en tunna; efter några dagar tog man det så på flaskor.

Då efterdrickat jästades, hällde man lite varmt vatten i, så det blev ljummigt; stod så under natten och jäste; på morgonen färdigt.

Enelo - kokades och hälldes på ankare för att de skulle hålla sig rena och friska.

Svike - ett slags kran till ankaren, gjort av trä.

Slaket. - Färdig åtta dar före jul helst, hämtade slaktare.

I det kärl, som blodet skulle rinna i, hade man lite salt och vatten. Medan blodet rann, vispade man slasket om och silade det sen fortast möjligt genom ett durslag. I stället för salt och vatten, kunde man ha mjöl i kärlet.

I blodet tog man så sirap, russin, pepparkaksdeg.

Farmarna - hällde varmt vatten och salt på den för att få den riktigt ren, sen kallt vatten och ättika för att få den stärka. Kunde göra korv samma dag man slaktat.

Saltbröd - i blodet

tog man så mycket råg-
mjöl, att det blev som en deg,
bakades i tunna kakor,
som sedan hängde på torr
ställe, stektes då de skulle
användas till mat.

Öronen – kastades i
pegel bort.

Huvudet – kokte
till sylta. Den lagades så:
Grishuvudet klyvdes mitt
itu. Man skar svålen av
båda halvorna och lade för
sig. Det feta lade man i
ett kärl och det köttiga i
ett annat. Så tog man en
stor form. I denna lade man
en duk, som doppats i
vatten. Man lade så ner
svålen av ena halvan, strödde
de lite kryddor och salt, sen
köttbitar, kryddor och salt
igen. Därefter ett lager av

kräcket, kryddor och salt. På
detta sätt förfor man tills
allt var använt. Överst la-
de man den andra delen av
svålen. Så då var syltan
färdig och man band ihop
duken, som man binder ihop
munnen på en säck och
lade sedan press. över syl-
tan. När den så stått ett
dygn, tog man denna duk
av och lade en annan om,
som man doppat i saltlake.
Länge höll sig sen syltan
frisk.

Huvudet – skars av efter
leden.

Lever och tunga kogs
först ut.

Pölsefrälsaren = mil-
ten lade man bland karven,
där den kokte, för att den ej

skulle spricka.

Fjälsten stoppades endast till hälften. Annars spräcka de sönder vid kokningen. Kokt en stund, tagas de upp att svalna, sen i frå nytt, skulle koka mycket nätt.

Slaktaren - skulle dit och äta karv, ha "jögan" och ar grisstyggen.

Räkning - skinkor mellanstycken och bogarna pöstes.

Bake - siktade själv. Man hade florsikt och halvsikt. Det, man siktat med florsikt, sattes i deg i mjölk annars i vatten.

Förturöd - till detta använde man vört.

Kaeringar - "böda" och många.

Fina kakor - många olika sorter.

Maten - stod på bordet från julafton t. o. m. annandagen.

Bröllop - man log en gat risgröt med sig. Ed hade att köra ti de eldiken gaten och hade då alltid något gott att säga åt a.

"Denna gröten är god och mor, som har kokt den, är både gjänn och god."

"Tacke för sist, jag var inne nu har jag 'va t' ute och promenerat, sen sist jag var häinne, för att få lite frisk

luft. Så mötte jag en kvinga. Hon hade ett glödhufvad och det var en gramm kvinga och en god kvinga. Jag tror nocka, gråden är god me'. Hon sa' vi kunde gärna hålla till goe och smaga den."

Julabås — det fanns också.

Julabocken — en utklädd, som gifte på fyra ben och en, som red på honom.

~~Annandags~~ julaftons morgon — drängarna gödslade för varandra, om de voro goda vänner, annars kastade de in gödsel i stallarna, vände hästarna om i spiltorna, band svansarna ~~på~~ i knutorna och hästarna med så många band, som fanns.

Julotta — man red i väg tidigt och tog mat med sig. Framkomna till kyrkeborn, tog man och bytte om kläder. Man hade hämtigen en kista någonstans i den byn, i vilken man förvarade de bästa kläderna.

Julleker.

Ske blaçkan — två stolar på en två meters mellanrum. Över dem lade man en rund stake. ~~Man~~ Skulle sitta gräusle men också lägga benen upp på staken; skulle så ha en käpp, som han skulle svänga med åt sidorna och räkna till 20. I stället för käppen, kunde man två i stoppenål.

"Prega ögat å skomakaren"

En käpp läg över två stolar. På denna satt två personer gränsle; den ene bakom den andre. Den främste höll en "dallestake," som det stod en sko på. Den som satt bakom, skulle med en käpp, som gick mellan benen på den främste preka ner skon. Men då han skulle preka ner skon, flyttades dallestaken av den främste.

Kniven ur lommen — Man sade till en: "Gör som jag." Man tog kavs mössa och gick ut med och sorlade ner. Man kom så in med denna och så sin egen mössa. Man med först en tag från

närmaste till höger med sin egen mössa. Han skulle göra detsamma med sin. Man sade: "Bor!" Sen gick han höger till nästa och sa': "Bor!" Sen gick gamman mot hakan och sa': "Filijot!"

"Hot, Bor, Filijot och på alla häkelingsbägnar gnida vi oss fram och tillbaka i ansiktet." Sen skulle han se sig i spegeln och då skulle kniven gå ur lommen. Men då fick han se sig vara svart som en sotare.

Pantlekar — Gömma ringen och bära buntar.

Den sistnämnda var så: Man tog ett kläde och band i en knuta. Alla satte i en ring på golvet. En

gick bakom och hade kli-
det och sa: "Bära, bära
buntan bak!" Han skulle
nå slå en av dem, som
satt i knuggen. Denne skulle
nå upp och springa i mot-
satt riktning kunt dem,
som satt. Den, som så
kom först, fick ta plat-
sen och den andre fort-
sätta."

Aukeleken — om som-
maren.

Springa maj i by —
för att få ägg och kaxa.
Fick man något, sjöng man
vackert, annars stämde man
upp: "

Ligg och ligg, din grå-
kårade stut,
Till kråkor och ramnar, di

drar dej ut. Ty maj e' ju
kommen.

Havande kvinnor — ej
gå in i nån mans hus på
tre veckor räknat från för-
lossningsdagen. Ej gå i kyr-
kan förrän sex veckor gått,
om det var en gosse, och en
månad, om det var en flicka.

Ej gå ut före kyrktag-
ningen utan då ha stål på
sig. Hon kunde då råka ut
för något illa i form av
personligt eller opersonligt vå-
ld.

Om hon före kyrktag-
ningen kom in i främmat
hus, trodde man, att man kom
att slå sönder allt man hade i
huset under hela det året.

En havande kvinna
fick ej vara med vid slakt.
Barnet kunde få anfall.

För ett barn, som hade
det hos en gumma, som "kunde
mer än minsa med munnen". Hon sade till modern,
har du varit med om slakt.
Först sade hon nej, men sa
ändrade hon sig då ett blod
droppa från det slaktat får.
Gumman lovade hjälp. "Du
skall låta hänga högre en
lamm levande med huvudet nedåt, skära upp det,
ta ut hjärtat, sticka sönder
det och ta ur dess blod,
sen hälla av detta i en
kopp kaffe och ge honom
det övetande." Modern gjorde så och den sjuke bota-
des. Han var 40 år gammal

och hade sökt många läkare.

En liten flicka, som
satt på golvet, fick bakelänges.
Ingen gick ut och in. Man
sökte hjälp hos en gumma. Hon sade, att då barnet
nästa gång får anfall, men
säg ingenting. Jag vet, vad
det gäller. Modern hade
sett en orm i en "klöfta"
vid Åkersberg och blivit
rädd. Hon tog sitt barn
och gick till gumman.
Barnet lades på magen,
man lade en sten på
dess rygg; därpå en levande ärm-
unge, som gumman haft
i en ask, knäckade sön-
der ormungen med en
sten, tog av blodet i litet
vatten, detta skulle barnet
dricka. Det blev så av

med sitt lyte.

En kvinna var ute en kväll. Hon hörde det susade i luften. Hon fös, lade sig, fick huvudvärk, kunde ej sova. Så uppenbarades detta varje kväll och höll i natten igenom. Om dagarna var hon frisk. - En kvinna reste till Svedala till en klok gubbe, som lever än i dag med ett rykte, som den sjuka haft om sig. Efter att ha varit där flera dagar - han var mycket besökt -. Hon kom tuben så till känna. Hon fick rötselse att ta med sig hem. Denna lade hon på en plåt och satte fyr. Den sjuka ställde sig tvärs och fick ett lakan över sig, under

vilket plåten så var. Efter denna kur blev hon fullt återställd.

En man, som varit hos denne kloke i flera år, gick ut till honom i trädgården och bad honom bli "expedierad". "Doktorn" sa då - ty mannen hade långt hem - "om en timme kommer en granne till Er. Han är på väg hit, kör i vild karriär. Med honom kan ni då åka tillbaka!" Inom en timme var skjutsen där också. Med detta visar "doktorn" sig vara klarseende.

"Åsums doktorn" - såg ut som en bonde, vita strumpor och toffler. Kunde hjälpa genom att bloda undersöka något kvädesgalgg.

En pojke som var element sjö och sökt läkare, besökte "åsumsgubben". Han ordinerade något, som skulle köpas på apotek. Detta hjälpte.

En professorska hade sökt hjälp hos många läkare men förgäves. "Åsumsdoktorn" hjälpte henne. Professorn sägr att hon blev bättre för varje dag och undrade hur detta kunde vara. Hon sade då: Blir du inte ond på mej, skall jag säj det. Hon talte så om det för professorn, som i gengäld hjälpte "åsumsdoktorn". Denne hade nämligen fått endast expedierats på Svanen i Lund, men om fick

han av professorn en skrivelse, vilken berättigade honom till att få på sina recept vad som helst.

Lårbrams.

En gosse omkring 3 år gammal, hade i hemmet behandlats för detta. En kandidat hade ordinerat gröt, som man skulle på det sjuka stället i 6 månader. Vidare hade han ordinerat en spansk fluga, som skulle dragit hål. Gossen blev ej bättre, kom till lasarettet, låg där och grötades ett halvt år; ingen förändring ville ta tjenet av, men fick ej. Han kommer hem, går på krycka.

En viss Svensson i Lyby

söktes och ordinerade "Lemmika", ett slags kärnmossa. Vid ankeln blev hål, ur vilket det kom vatten. På "kasen" lades fontanneller, ett slags örter. Benet började bli bättre; kunde stödja sig på tåna att böja med; snart på hela foten, sen riktigt bra.

En gosse hade fått rut i ögonen. Doktor Enroth ordinerade droppar. Gossen fick då blåsor på pannan, fick något vatten ut under pannan med men fick då blåsor på hela kroppen, kom till lasarettet, lades i lakan med gröt. Hela kroppen flöt i blod och vatten; trodde vara spetälska. Han badades och lindades sen med linoljebinda. Man måste vakta honom emedan han hade en välding kläda och ville med kniv eller vad han kunde få fast i skrapa av allt. Fick sätta handskar på händerna för att förhindra men de slets snart sönder. Intet hjälpte. Så kom en man från Röinge, vid namn Nils Knutsson. Han lovade hjälp. Gossen hade nu kommit tillbaka hem vid Stjärnelund. Till denna plats hade också N. F. kommit. Han sade, att det var ett svårt lyte men ej rätt medel använt. Ordinationen var:

Ett djur, som ett annat djur dödat, skulle man ta, lägga det i en vattenkittel och ta vatten ur en källa, som rann mot norr. Man fann en räv, som dödat och ätit

upp det mesta av ett lamm. Flistera tog man samt spån-var av en huggpacke, som det huggits kött på. Detta lades i kopparkitteln, kokte. I detta badades grisen. Det skulle vara en torsdag en söndag och en torsdag eller en Söndag, en torsdag och en söndag.

Det började då torka på hans kropp, liksom på denna som då man slagit upp bröd, alltså fjällig. Han var fem år gammal då sjukdomen började, nu tolv år, alldeles återställd, blev gardist, gift, 7 barn alla friska och dog 51 år gammal.

Råttkrut — i Sövred

Jans gott om råttor. I hem-

met hade de en vacker katt, han kunde inte göra kål på dem. Man köpte råttkrut, krossade det och blandade det med mjöl och vatten. Katten hade kommit att smaka på det och låg halvdöd. En av grisarna kom in med honom. Mor sade genast: "Kasta honom ut i dammen och säuk honom!" Grisen ville ej. Hon måste själv göra det, ty hon kunde ej uthärda att höra kattens jämmerrop. Hon var i grisses. När hon fött barnet, märktes inget lyte på det. Men en dag, då det låg i vaggan, detta var efter dopet, tittade det upp så stort, började att jama precis som katten gjort. Hon springer in till en granskvinna och talar om det. Den-

na sägen ingenting utan par-
ar in till barnet, klippar
upp linnan längs benen
och armarna och drog
den av mot ryggen till, kas-
tade den sen i vagnen. Bar-
net låg som vore det dött.
Det uppstörde att jaga och
fick aldrig med känning
av sitt byte!

Ryggvärk — En gar, d. v.
s. hemmes, vilken här har
ordet, hade elakartad rygg-
värk. En kvinna i näs-
heten hade fått trillingar.
Hon kom in till honom
och han lade sig på gol-
vet på magen. Hon tram-
pade honom först på den
ena ryggbalken från axeln
mot länden. Han sade då:
varför gör Du så?" — "Jo, sade

hon, "jag har burit mycket
mer än du. Jag har burit
tre tungor, åtta tungor tre
hjärtan inom kyrkodörren." —
"Trampa då hårdare!" Sen
trampade hon den andra
ryggbalken på samma
sätt. Han blev kvitt sin rygg-
värk.

Skever. — barnet blir
klappat, kan knappast gå.
Modern skall gå ut, då
månen är full och ha bar-
net på armen. Hon räcker
ut sin högra arm med
öppen hand i riktning
mot månen, knyter den
och för den mot barnets
ansikte, öppnar den igen
och stryker detta från pannan
och nedåt i det hon säger:
"Jag trodde där var något,

men där var ju ingenting. Sen gjorde hon detsamma med ryggen på barnet och upprepade samma ord tre gånger. Barnet blev kvitt sin skrevor.

Dragga — bloss — ytterst sig att man blir röd över hela ansiktet och svullen. Botemedel:

Man skulle klippa en hund och en katt och en tuppe i örat, så man fick litet blod av vart och ett; blandade det samman med varbannat. Man penslade över ansiktet och lät det sitta; svedt mycket. Bringade hjälp.

Mara — en dräng kunde aldrig få vara i fred på nätterna. Fäggarna i drängkammaren voro av ekplankor. Hon borrade ett hål genom väggen. En morgon hördes komma därifrån, satte en plugg i hålet. Om morgonen låg det en vacker flicka i hans säng. — Hon hade svara lindet på sig. "Gack nu din förbannade mara och kom aldrig igen!" sade han till henne, tog pluggen av hålet, genom vilket hon försvann och kom aldrig mer igen.

Farao — en kvinna och en man åkte in hö. Han sade till henne: "Jag går bort! Men kommer här något i hundgestalt, så slå men stick inte!" Rätt vad det var, kom där något,

som liknade en stor hund emot henne. Hon stod vid häkellen och var iklädd röd vadmalskjol. Varulven leiter i denna, så han drar ut röda trådar som hänger mellan tänderna. Då sade hon: "Nu har du bytt nocke, din förbannade varulv." Ögonblicksligen blev han människa.

Hade han nu sagt: "Nu kan du va' mara så länge jag varit varulv!" hade hon blivit det.

Blåkulla — den, som skulle fara till Blåkulla, satte gräsle på en qvesla eller pinka och sade: "Hi, va här e långt och kallt te Knarre!" — Mannen genmälte: "Så kan du va därifrån, din förbannade

häxa!" Och for av och från henne och hon blev aldrig häxa mer.

Förlossning.

En dräng, som skilt en ung flicka från en pigga, lade sin hand på länden på en kvinna, som var havande. Hon skulle föda och hade vi. Sat tecken till sin förlossning men födde nu genast.

Klokskap — det finns klokar, som kan skaffa fram tjuvar med lyckad sett till den plats, där de stulit. Tjuven går av sig själv, kommer in i stugan men kan ej säga något för än den klokar, han bestulit, tilltalar honom, nämner honom vid

namn och säger: "Nu är det bäst du lämnar ifrån dig vad du har tagit!" Då raknar han likasom till liv igen och gör det också.

Klarseende — en kvinna hade lagt ut ull på en gårdsgård invid en bäck. En gumma, som hjälpt henne tog vid ett lämpligt tillfälle en näve full. Kvinnan, som ägde det, hade inte sett det, men "såg" det ändå, fastän där var mycket ull.

Samma kvinna hade haft hjälp vid ett annat tillfälle. Hon hade då gett rätt åt den, som hjälpte henne, att äta av vad huset förmådde. I skorstenen hängde mycket rökt karv, som

smakade henne, varför hon åt duktigt av den. Nästa gång hon kom på besök, skulle de äta lite tillsammans. Det sattes fram ost och smör och bröd. Den hjälpta gumman sa då: "Det är väl bäst vi tar karv också, för det tycker du ju bra om! Det smakade dig ju sist!" Hon hade ej tittat upp i skorstenen men sett det ändå.

Samma kvinna behövde hennes hjälp vid ett annat tillfälle. Hon skulle mala malt i en uthus. Där låg mycket hör till tråd. Hon tänkte för sig själv: "Där är så mycket, så det gör ingenting om jag tar mej en par händer full.

det ser inte hon." Kvinnan som ägde detta var ej hemma. Hon tog det och gick sin väg. När de sedan träffades en dag, sade ägarinnan: "Du var och hjälpte mej när jag höglade. Då tog du inget hör ifrån mej. Men när du hjälpte mej att mala mjölet, då kunde du inte låta bli, utan då tog du hör!" — Hon hade naturligen sett detta från den plats, där hon befann sig.

Lyte — kommer en dragen person in i ett hem och den havande kvinnan där blir rädd, kan barnet få lyte.

Överfjäring — en man, som gjorde när åt sin hustru,

när hon skulle föda barn, fick känna hur det kändes. Han, närmigen barnmorskan, sa: "Jaså, tror ni inte det är smärtor!" Hon överförde smärtorna på honom, som skrek och jämrade sig och bad både barnmorskan och Gud om, att han aldrig måtte känna så mer.

Dop — skulle både flickor och gossar döpas, döptes de senare först. När flickorna döpts, hällde man deras dopvatten i långt gräs, flickorna skulle då få långt hår.

Innan man tog en gosse, som skulle döpas, till kyrkan satte man olika verktyg i hans hand; i det

man mente, han skulle däri-
genom bli skicklig i sitt
yrke.

Före dopet lät man
flickan fatta på en spinn-
rock. Hon skulle bli myc-
ket kunnig.

Penga lades i vegret,
då man tog i väg till dop,
för att de skulle bli rika.

Skrek ett barn än så
mycket under dopet, fick
man ej rista det; blev då
dårskört.

Gudmor fick ej tappa
något, barnet då för gri-
milt, kom att ge bort så
mycket det hade.

Då gudmor lämna-
de barnet till modern, sa
hon: "Här är ett kristet
barn i stället för en hed-

ning."

Skrev — spunnet
garn skulle haspas på
en haspa. Någon skulle
hålla garnstycket. Barnet
skulle föras igenom detta
tre gånger rätt; tre gånger
avet. Sen skulle garnet grä-
vas ner under en jordfast
sten vid vatten eller i sum-
pig mark för att ruttna.

Fårtor — så många vår-
tor som man hade, skulle
man ta ärter; kasta dessa
i en brunn och hinna
springa in, innan de gingo
till botten. Då fri från
vårtorna.

"Fläskdröb" — yttrar sig
i sår på ryggen. Ett barn

kunde få sådant, då det hängde fläkte till fökning i stenarstenen och modern såsom havande tittade upp till fläsket och det därvid föll ned något från detta. Som hjälp mot detta lyte, skulle modern stjäla något fläsk och gnida barnet med i "ny och nä". Sen kastade hon ut fläsket till "fyle", som skulle äta upp det, för att så medelst bära bort lytet. Kuren hjälpte.

Lyte – en havande person sträckte sig upp och skulle ta något på en hylla. Därvid fick hon se en mus och blev mycket rädd och tog sig på vänstra överarmen. Då barnet föddes, hade det av-

bildningen av en mus på motsvarande ställe på armen. Flickan skämdes inte för det; ville inte göra något för att få bort det, utan sa i stället: "Jag är född med två möss!" —

Mor Bengtsson, 80 år, Hörr.

Skratorna – då de skratta i ens trädgård, betyder det, att det kommer främmande.

Pantlekar – det man måste lämna som pant, då ett fel begåtts under leken, skulle lösas. Den, som hade alla pantter om hand, frågade för var och en, som skulle lämnas tillbaka. Vad skall den göra, som äger denna pant. Olika

lekar;

Köra hälass, hyssa klockan, stå som ett brinnande ljus, giftas, räkna veckans dagar etc.

Fin Kyllerström, Höör.

Pengar — ej ge ut sådana vissa dagar, näuligen tisdagar. Över huvud ej företaga sig något särskilt tisdagar. Till att svarade man blott så här: det är eller blir — tids nog.

Nyårsdagen skulle man helst ej gå ~~bort~~ ut penga ar, ty då det innebar otgift hela året, men väl ta emot, ty då fick man inkomst året om.

Ettåringar samlade man något före nyår. Dessa delade man sen ut inom familjen på nyårsnyget; skulle medföra tur.

Vid kortspel fick man ej räkna insatsen; då försvann turen.

Hittade pengar — medföra tur, ej göra av dem; ligga i börsen eller på något särskilt ställe annars.

Tappade man vid kortspel en peng på golvet, försvann turen.

Lyckopengar bar man på sig, om halsen, i börsen, i klockkedjan; skulle vara silverpengar.

"Lätt kommet, lätt gånget!"

Barndop — barnet skulle efter dopet bäras ned i hela sin stass i vag-

gav. Gästerna stoppade peng-
ar på barnet i linnan.

Kloka -

En gumma, gift, bofast nära Åkarp, mycket omtyckt, bibehöll sin gåva in i hög ålder.

Diagnos.

Mor och dotter mötte den kloka på bantorget i Lund. De hälsade på varann. Den kloka sa: "Tad din flicka ser sjuk ut! Hon har jin Engelska sjukan i hög grad." Modern med dottern tog hem till den kloka. Flickan klädd des av och alla hennes leder genslades. Gjära, som var kokt med något annat, lades i en påse, denna hängdes i ett band om halsen ned på barnets mage. Kuren på-

gick tio dar med nypressling-
ar vissa dar men det var sam-
ma påse hela tiden.

Gumman var klädd som folk i allmanhet, betal-
tes med pengar; lyckades
oftast. Strax för sin död,
lämnade hon bort tomten
till en systerdotter. Sjöd
gärna på kaffe, då den, hon
behandlat, varit stilla under
behandlingen.

"Den, som går i bargen,
går i sorgen!"

Anna Hellberg, Malmö.

Skeroche.

Kommer man till
skiljovägar, och är tillrådig
om vilken, man skall ta,

stoppar man båda fickspeglarna i munnen, låter kvinnan Salise på fingerbelommorna, trycker dem först samman, drar dem sedan så sakta från varandra och ser åt vilket håll spottet blåser. Den väg åt vilket spottet far, skall jag gå.

Upptäckta brottslingar. — Man anmälde för en kvinna, som var skicklig i att utgrunda tjuvar, att man blivit bestulen. Personlig inställelse fordrade hon och man skulle tala om var någonstans brottet blivit begånget. Hon tog då fram sina tre glas — visst spegelglas? — och ställde dessa på ett mycket egendomligt sätt efter vissa

"hokus pokus, filijokus" lyckades hon få fram en bild. Besökaren fick se bilden och hon frågade honom, om han inte kände igen den personen — vore då brottslingen.

Hon kunde också få rätt på ogärningsmannen, om hon fick något bräm-vin från den plats där brottet begåtts. I detta bräm-vin speglade hon sig och så sig kunna beskriva just hur han såg ut. Sen fingo de visst också själva se, hur han såg ut.

Makt att trolla — vissa människor ansågs ha makt att trolla. De kunde möjligen ha fått den på så sätt, att de drivit jakt efter

en viss dem, sångat och kokt den, de hade sen druckit spadet; häri ansågs blivit trollkarlar.

Havande kvinnor —

slår man en yxa på en skaft och hon ser detta, inverkar detta gärna menligt på hennes förlossning. Innan förlossningen kunde äga rum, måste man även slå yxan av skaftet.

Vid förlossning tillkallades gärna en sådan person, som någon gång i sitt liv räddat en groda från att dödas av en orm. Personen som sålunda kunde hjälpa vid förlossningen, ansågs på något sätt genom denna handling ha kommit i besittning av denna egendomliga kraft.

Ålderstillägg — en

ansågs kunna få tillökning i åldern, när hon av sin dotter, fick veta hennes första könsförklaring.

Staffan — annandag jul

som också kallas Staffans dag, ansåg man vara helgad åt den förste martyren, som hette Stefanus och finnes omtalad i Apostlagärningarna. Redan i början av medeltiden kände man till Staffan och hans häst. De förekomma oftast i samband med bolandet av häståkom-

mor, varför Staffan då var
hästarnas skyddshelgon.

Staffansvisan gjöngs
och sjunges än under julen
framför allt annan dagen
av gossar, som pedo om-
kring. Visan lär gå till-
baka ända till 1600-talet.
och visar, hur Staffan i
tidigt järnklar natt vattnar
sina fem hästar, av vilka
två var vita, två svarta
och den han själv red apel-
grå. Visan började så:

"Staffan, han var en
stalledräng,
Hållt dig väl, fålen min.
Han vattnade fålarna
alla fem.
Hjälp Gud och Sancta
Staffan."

Ingvar Skiöldtsten,

Begravning. — Före psalmdel
förrättning. Begravning inom
ett rotehåll tillgick på för-
jande sätt:

Då någon inom
ett rotehåll var död och skulle
begravas gick klockaren i
spetsen av prosessionen och
sjöng psalmer. Efter honom
följde rotens soldat. Han
bar ett stort träkors, omkring
3 alnar långt, ~~att~~ som skulle
sättas på den dödes grav. Han
var oftast uniformsklädd. På
korset stod vanligen någon
inskription. Efter honom följ-
de så kistan. Den bars av
bärare. Därefter kommo
alla begravningsgästerna. Vid
gravplatsen mötte prästen.

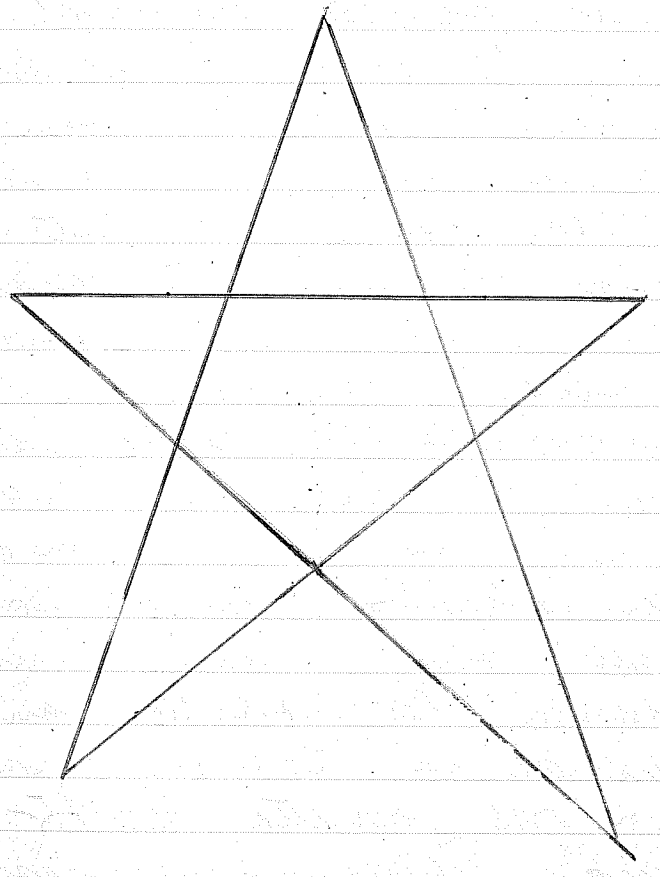
Spökhistoria.

För omkring 100 år

sedan körde en viss gubbe ihjäl sig i skogen. Han stod lik i en bod vid stora landsvägen. En natt, medan han stod lik, kom en religiöst intresserad piga där förbi. På vägen möter hon honom, som stod lik. Han gick till henne. Hon blev förskräckt. Hon sa: "Nä, men du e' ju död!" — "Ja," sa' han, "det e jag visserligen! Men det är något som jag bestämt på under senare delen av mitt liv. Det har oroat mig ständigt medan jag levde och nu, då jag är död, plågar det mig." Och så anförtrodde han denna piga sin hemlighet under villkor, att hon icke skulle yppa något av det berättade. Han band henne vid detta med följande ord: 'Jag skall

annars förfölja dig livet igenom!" Då han sagt detta, försvann han inåt skogen till som en hund halunkäsve — den kunde dock inte uthärda i längden att bära på detta, gick därför såsom de plägade, till prästen med sin nöd — han hette Sellergren. Då inte han fick reda det efter många om och men, föreslog hon, att hon skulle följa många andras exempel. Hon skulle nämligen då gå till en katekesen och berätta det för denna. Flickan följde prästens råd. Själv stod han i en närgränsande rum och hörde på. Det omtalade blev ej känt men pigan fick ro.

Advokat Franzon, Helsingfors.

Femuddakors — ett egendomligt, ja kanske vidskepligt tecken detta. Det är ett femhörnigt kors. Man har kanske detta, det vill då säga x dess avbildning på berörstet eller föremål vara skydd mot onda makter eller hindra och bota från sjukdomar. Det är visst också ha kallats Älfkors. Man har väl då tänkt sig i detta ha något slags skydd mot älvor, som friktades så mycket. De skadade in både människor och djur.

Skulle man bota en person från ett lyte, tog man blod från ett finger på sig själv och ritade sin tre femuddakors på dess bröst, vilken skulle botas, och han blev frisk.

Skever. — man fyllde en påse av tyg. Öfver av många olika slag kokttes samman i en gryta. Sen tog man av det kokkokte och fyllde i påsen. Den bands sedan om barnets hals och hängde ner på magen. Hjälpte.

Engelska sjukan — det är en sjukdom, som barn få och i regel under de två första levnadsåren. Sommar och vinter är den inte så vanlig. Flertalet på vår och höst och framför allt bland fattigmans barn. Detta väl därför, att de hygieniska förhållandena här äro sämre.

Sjukdomen kännetecknas därpå, att skelettet miss-

bildas, sitter exempelvis i bröstet vid ledgångarna, benet i hundens bakre del blir krokt, tänderna komma sedare än annars, blekhet och benen vikas utåt och kunna icke bära och tyngden tjunker ihop.

Engelska sjukan kan förekommas genom ständigt, frisk luft och renlighet.

Engelska sjukan kan ha svårast men för kvinnan, om det blir för starka förbeningar i bäckenet exempelvis, då hon kommer till att få svårt att föda barn.

Mara — man känner det så, som skulle man kvävas, ett väldigt tryck på bröstet och då man vaknar, gör man det häftigt, är ängslig och oro-

lig. Maran är ett kvinnligt
väsen, går i regel in ge-
nom nyckelhål och sprinkor.
Det säges att kvinnor kun-
na bli maror med eller
utan kunskap därom. Då
maran går på en man, som
ligger i sängen och sover,
kommer hon på så sätt, att
hon går genom hans fat-
tbeklädnad. Hon rider även
hästar och sätter sig då mest
i manen som hon flätar
ihop så, att det är nästan
omöjligt för en männi-
ska att reda ut det. Kan
även sätta sig i munnen.
Det påstås, att hon t. o. m.
går på kvinnan.

Trauli — anses vara en
människa, som förvandlats
härtill. Kan visar sig

då i olika skepnader — djur-
artade, exempelvis som varg
vilket oftast är fallet,
och björn. Kan får också
dessa djurs ilska och rov-
lystnad, blir således be-
given på människokött och
människoblod; förföljer en
havande kvinna, vill slita
sönder henne, riva fostret
ur moderlivet och komma
åt hjärtat hos fostret för
att dricka dess blod.

Förvandling från man till
varulv och tvärtom kan ske
vilken tid på dygnet som
helst. Mannen kan vara
medveten om, att han är var-
ulv.

Klokskap — en kvinna som miste sin man, var i ekonomiska svårigheter. Hon gick till prästen och talte om det för honom. Han var mycket snäll och sade till kvinnan: "Ni, som är kvinna, måste väl kunna försörja Er. Ni kan ju gå Er till att bli klok gumma, så få ni mycket pengar." — "Ack, hur skulle jag kunna det," sa' hon. — "Har ni inte en gammal skinnkjol?" — "Jo," sa' hon. — "Ja, det är vad ni behöver. Den ska ni så vända ut och in på. Så skall jag låna Er en besvärjelse, som Ni alltid skall mumla över den sjuke samtidigt med, att Ni sluter kjolen över honom eller henne." Hon tackade och gick. När hon så kom hem-

kommet gick hon in till grannen, och sade: "Nu har jag lärt mig trysset." — "Tro då?" frågade grannen. "Jo, nu är jag klok gumma, nu behöver Ni inte söka läkare utan kom till mig." — Hon blev känd på orten och blev mycket besökt. Men så kom det sig, att prästen själv blev sjuk. Han sökte läkare men fick ej någon hjälp, läg som död. Hans fru bad höst talas om, att det fanns en klok gumma. Hon skickade efter henne. Denna kom med sin kjol och slöt den över prästen och mumlade sin besvärjelse. Han kvicknade till, slog upp ögonen, tittade på kvinnan, erinrade sig, vem det var och började skratta. "Ack, jag har

ju själv lärt dig detta, och det kom mig väl till pass, nu när jag är sjuk." Med detsamma brast en böld, som han hade djupt ner i halsen. Han blev åter bra och trädde i tjänsten.

Vårtor — tagits bort med äpplen. Dessa skuros i bitar. Med dem gned man vårtorna. En gosse, som var alldeles översållad med sådana t.o.m. i ansiktet, fick en sådan behandling. Sedan man då gnidit vårtorna med äppelbitarna, lades dessa under någon sten i bäcken. Gossen blev av med sina vårtor.

Skevet — på en pojke yttrade den sig så, att vänstra benet alltid kröktes, när han sov. Man sökte flera läkare, men fick ingen hjälp. Så fick man höra talas om, att det fanns en klok gumma i Pålsjö — det är vid Helsingborg —, varför man beslöt sig för att ta dit.

Den kloka kvinnan mätte alla leder hos barnet och slog knutar på bandet för varje mått. Sen knöt hon detta band om barnets vänstra överarm. Där skulle det sitta i nio dygn, varefter man brände det på en plåt och gav gossen att äta askan i mat. Så skulle gossen ta en tesked rabarbersaft med 3 droppar nervolikör i varje kväll under dessa 9 dygn. Lederna skulle också

Smörjas med nervlikör.
Dessa kur upprepades tre gånger, nämligen först en vår, sen en höst och därefter en vår.

Då kuren påbörjats mumlade den kloka gumman något, som man ej förstod. Gossen, som enligt läkarnas utsago kom att bli krympling, blev nu fullkomligt bra.

Den kloka gumman var en trevlig kvinna, klädd som vanligt folk, lätt att utfråga, mycket aktad. Doktorn t.o.m. rekommenderade henne. Hon behandlade sina patienter väsentligt skrev ej ut recept, Medicinen fick man på apoteket utan sådana.

För varje kur tog hon 2 kr, [illegible]

Skeves - en Jon Andersson i Lund försökte sig på att bota från Skeves. Hon gick till en kyrka och tog fett från den axel, på vilken kyrkklockan hänger. Med detta fett smorde hon den sjuke på hjässan, på bröstet och ryggen.

Den gången Jon Berggren sökte henne för sitt barn hjälpte det icke.

Homöopatisk behandling.

En pojke blev hastigt sjuk, fick över 41° feber på skrällen kl. 10. Fadern hade en homöopatisk läkebok och piller samt blå och vit elektricitet. Han läste i läkeboken, vad han skulle göra för att driva ner febern.

Han lade piller i vatten. Av detta fick gossen en tesked var tionde minut. Efter ett par timmars tid började febern sätta sig. Så behandlades han en timme tre dar i sträck. Efter pillerna svettades han mycket. Inom åtta dar var han riktigt bra.

Bönhörelse

Berggren skulle köra till ett bättställe vid en bäck. Innan han körde ner för en mycket lång backe, gingo kvinnorna av, selen gick sönder någonstans och vagnen kom fram på hästen, som satte åstad i full fart. Berggren påkände som så, kunde han blott

hålla hästen på vägen, komma lyckligt över järnvägen, så skulle han nog stanna hästen på den ång, som fanns på andra sidan.

När han kommer vära järnvägsöverkörsel, ser han, att bommarna är nerfällda, ser Jesus för sitt liv och ropar då: "Herre, hjälp mig!"

Ehuru det var på ett försbacke, vagnen skåt fara på och hästen var så gott som i vilt sken, stannade han genast av sig själv.

Åning

En god vän till mig hade nått upp jord, och ville jag skulle köpa en 30 tunnland av honom. Men jag

hade inga pengar. När jag kom och skulle ge på den, var den redan såld.

Ett annat på 7/5 tunnland erbjöds jag då, frågade min hustru men hon avrådde.

Nu var stunden inne, då jag skulle säga ifrån sig biblet. Min hustru var ej längen hemma och jag var alldeles ensam. Då kom detta bibelspråk för mig: "Den, som vänder sin hand till plogen, och ser sig tillbaka är icke bekväm för Guds rike."

Jag fattade detta så som då jag nu börjat att tänka på affären, då också skulle jag fullfölja den.

Jag gick ut för att försöka skaffa pengar men visste icke, vart jag skulle gå. Jag kunde ej få några

kände på mig, att jag skulle gå hem igen.

Då jag kom hem, hade där varit bud från bolagsmännen, om jag genast vill komma till dem. Jag gick dit, fick jorden mot att jag betalte 200 kr. strax och 2000 kr. innan förstа skörd.

Då det blev känt, att jag köpt denna jord, uppsade de sina pengar, vilka jag lånt av.

En spannmålshandlare, som jag gjorde affär med, förskotterade dessa betalte jag bolagsmännen med.

Så kom dagen, då räntan på 2000 kr. skulle lösas. Det var näst sista dagen och jag gick till bolagsmännen. De gåvo mig tillbaka de

2000 kr. mot inteckning i gården och jag löste in växeln. Sedan genom träget arbete och sparsamhet, klarade jag undan skulden, så det gick jämnt ihop för mig.

Havande kvinna – ej se blod, ej bli rädd, mentligt för barnet.

Fallandesjuka – Jan denna tiden en pojke jri, först då modern dog. Han var då 30 år gammal.

Ohyra – hört att man kan skicka den till någon annan

Klokskap – en man i Ringelstad hade otur med sina hästar. De blevo

sjuka allesammans. Sökte då en klok gubbe, som tog in en gran natten. I denna målade sig en bild, som var grannen. Den kloke sade, att mannen ville, att grannen skulle ha samma otur med sina djur.

"Ah nej," sa' han., "det är synd och honom." – "Han skall väl åtminstone ha något själv!" sade den kloke. Grannen fick tvinsjuka och mannens hästar blevo aldrig sjuka.

Ken och Jan Berggren, omkring 65 år, höör

Spökhistoria.

Det var i januari må-

nad. Jag var då på väg upp till Akersbergs gård. Klockan var ungefär en kvart över fyra på morgonen. Tid båda sidor om vägen tät talskog.

Rätt som jag går vägen upp, får jag se ett litet ljus till höger om mej långt inne i skogen, undrade mycket vad det kunde vara, ty något hus fanns inte där, och antog då, att det kanske kunde vara en tiggargumma, som var på väg till något ställe, som hon skulle tigga på. — Då jag tänkte närmare efter, var det dock omöjligt. Detta av två skäl att ena, det fanns inget hus där ute, hon kunde vare sig gå till eller komma ifrån, det andra, denna skog

var så tät, att man inte kunde gå i den. Jag stannade för att se, om ljuset förflyttades åt i vilken riktning. Det kom ut mot vägen till. Jag fortsatte att gå upp mot Akersberg, gick lite fakta för att få se, vad det kunde vara. Då det kommit ganska nära vägen, såg jag en personlig gestalt med lykta i vänstra handen, det var en gammaldags lykta med fyra glas och ljus i. I den högra en korg med grepe över midjan, två lock att fälla ihop mot grepen, korgen full av paketer, locken bundna samman med band.

Efter ett par ögonblick var det inte på vägen, vek åt vänster och kom rakt emot mig. Synen förändrades

något. Lyktan Jamo kom i vänstra handen och förblev tänd men korgen i den högra försvann och i stället såg jag en ungtjur, kring vars horn den högra armen låg. Ungtjuren såg eldig ut och min hand närmaste lyste två eldstålar, den personliga gestalten, som såg ut som en häxa i ålder en 90 år, djupa fåror i ansiktet, djävulska ögon, något skrynkig över huvudet mörka gammeldagsskläder, kjolen mycket vid och räckte ända ner till marken, kom mer mig så till mötes.

Då det blott var en meter mellan oss och jag grep ännu hårdare om den lyktа, jag hade i högra handen, för att med den slå till, om så vore, gör denna häxa en halvcirkelformig sväng till vänster om mig, blott några tum från mig. Hon vände huvudet och tittade mig skarpt i ögonen men sade ingenting. Hörde henne gå gjorde jag inte, men såg mål förelser i kjolen.

När jag gått en fyra, fem steg fram, såg jag mig tillbaka. Hon var då kommen en 60 meter från mig.

Farken för ellen som här jag någonsin sett något dylikt.

Gustaf Strömsteen.

Varuw — det ansågs man den vara, vars öga brun voro sammanväxta över näsroten.

Sax — en sådan spruta med vilken läkare i vagga ha barnet, läs det blivit dåpt. Spruta kjäna som skydd mot onda makter — trolig.

Underfeckned, som var ädit bland 8 systkin, fick alla hjälpa till med att vagga o. hade därför knapt att se dem.

Linden Hedberg,
född i N. Herrestad.

Lund den 10-10-1921.

REGISTER

Varuw	1.
Marau	5, 53, 133
Slakt	6. 70, 71, 169
Slaktgiken	7. 169, 175
Tenar	8.
Tjoka	9.
Julseden	13, 125, 143, 175,
Havande kvinna	16.
Folkeförsäkring	18, 72, 169,
Födelsemärken	18.
Skeva	19.
Rigtig	21.
Ko sui till kommande	23.
Julseden	25
Julbok	28.
Julafton	29.
Ekhan	33.
Varsel	37
Årsgång	37.
Nyårsbyte	37
Folkdräkter	38.
Runs	41.

Trettonåtton	41
Julsekar	43.
Tre på rann	44.
Barnsång	46
"Stenbaneden"	47
Lycken.	49, 65, 99,
Barnets kvinna.	50, 71, 105
Skogsrået	51.
Missfall.	52.
Kära.	53, 159.
Vanlig	54, 159.
Barnsängsgråt	59.
Barnsängen	60
Dop.	63
Lyckan	64
Gudamodern	64.
Lycken	65
Pannkakorna.	65
Vänta	66
Lycken	66
Vaxdockorna.	66, 113, 137
Tvillingarna	67
Skriklyte.	67

Postrau	68
Rehsaken.	68.
Raskarsw	70, 170,
Gjäwsöka djew.	71.
Hawandekonowa.	71.
Redew.	73.
Mjölgröl	73
Andpedarar	74.
Skaktew (saw. etaer olika delar)	75
Tiwgleand. hä djurat	75.
Mörtew	78.
Tengar	80.
Drömmar	81.
Tuckoprengar	82.
Gjowisbew	82.
Tuhtegubbew	83, 130.
Skeglew	84.
Bbba	85
Bandop	85
Bröllop	85
Bloss.	88.
Utvandrin	91
Jattew Tiden	93.

Seder.	95
Sädd.	95, 96
Betesgång	95
Fiskeri	95
Bad.	96
Ohyra-	96
Skeder.	97
Vaxfrun.	98.
Dauke Tora stenen.	100.
Vädervleksmärken	102.
Första maj- o majvisan	104
Midsommar	106.
Snöne tegda.	107.
Fadderskap	108.
Inneliggen	108.
Ved.	109.
Gjesvarandan	109
Gjärd	110.
Vig, skida.	110.
Skepp.	111.
Gjödselka.	111
Kvigjed d. v. o. skvatorn.	112.
Gjödjeka.	113

Data	113.
Döda	114.
Dröhrier (Strandgata)	114, 116.
Öken	116,
Ön	116.
Ordlista	117.
Ovan	117.
Ovanvärk	118.
Madalen	118. 124.
Prästavalen	119.
Öjrån	121.
Ovanomnar	121,
Rån	123.
Ryggvärk	123
Sätten	124.
Kristen jord.	124.
Födelsedagar	125
Kristendagar	126.
Avaldos	127.
Vattenskål	128
Djurnamn.	128
Snuskmina	129.
Svällnader i ansiktet	129.

Inspektionen	130.
Kommissarien	130.
Knappen	130.
Eld.	131.
Skåkulla häxa	131.
Bankkassören	132.
Kåken	132.
Bröllop	132.
Marken.	133.
Dösvatten.	134.
Klockgumma	134.
Vettet.	135.
Sädd.	136.
Skörd.	137.
Väderleken	137.
Jelkarna	138.
Julafton	138.
Skördegille	138.
Skeppspojken	139.
Julotta.	139.
Risgrot	140.
Dödsbo	140.
Fröskuttet	140.

Loqvkatten	141
Bäckanästen	141
Skörsmaw	141
Kloh gumma.	143
Klohdvas.	144, 150.
Linus präsen	149
Vädeosbäcken	152,
Ojift havande kvinna	153,
Förlossning.	153, 155, 157
Tätteskan	153,
Gök och orm	155,
Haren.	155,
Misfall	157,
Beskrivning av ojuq. foster	157.
Dop. — Myssät bärn	162.
Barnbegängelsen	165
Kupte	167
Pästor	168.
Utlay.	168
Dia	168
Slakt.	169.
Kaskaren.	170.
Engelska Sjukan.	170.

Bake. 181.
Brocop 181.
Julebal 183.
Skutelsal 185.
Bazaars koncert 187.
Aunvadokton 191.
Sedevamp. 193.
Rättskrid 196.
Byggnads Sjukdomar 198, 200, 226, 260.
Skalla 202.
Förkonsvig 203
Klokbäg. 203
Klarsegde 204
Lyte 206, 210.
Overföring 206.
Op. 207.
Skeor 209.
Kärtor 209.
Skator 211
Kuper 212.
Kärdagen 212
Kopa 214
Skrock 215,

Upptäckta brottslingar 216.
Bekräftelse 217.
Kapsels kvinnan 218.
Motverkningar 219.
Skyltar 219.
Begravningar 221.
Obducerades 224.
Barn 227.
Varulv 228.
Kyrkspel 230.
Väktar 232.
Skevar 232.
Europeiska behandlingar 235.
Bruksorter 236.
Åtgärder 237.
Sjukhistorier 241.
Tarmar 246.
Bar. 266

Sidor.	Namne.		Ålder
1 – 5	Anders Ågren,	Staffanstorp.	60.
6 – 10	Maria Triberg,	Ludvigsborg	86
12.	Fru Kökberg		75
13 – 18	Mor Högberg,	Ludvigsborg	78
18	Mor Triberg,	Ludvigsborg	86
18 – 21	Fru Hyllerström;	Åkesson; Höör	26; 67
21 – 23	Nils Hyllerström	Höör	27
23 – 24	Fru Hyllerström;	Åkesson; Höör	26; 67
25 – 95	Fru Johansson – Romare,	Torekow	76
95 – 110	Fru Jonahn;	Torekow	68
110 – 118	Fru och Herr Johansson;	Torekow	65; 68
118 – 123	Fru Johansson – Romare;	Torekow	76
123 – 135	Fru Hultberg;	Torekow	66
136 – 172	Fru Nilsson;	Häggenås	67
172 – 210	Mor Bengtsson;	Höör	80.
211 – 215	Anna Hellberg;	Malmö	20
215 – 223	Advokat Tranzén;	Höör	40
224 – 241	Herr och Fru Berggren;	Höör	65
241 – 245	Strömstein;	Höör	
246	Hellberg;	Fr. Hellestad	51